

Langsiktige effekter for uføretrygdedes arbeidstilbud etter uførereformen i 2015

Taibah Amir

Masteroppgave

Oppgaven er levert for å fullføre

Master i samfunnsøkonomi

Universitetet i Bergen, Institutt for økonomi

Juni 2023

UNIVERSITETET I BERGEN

Forord

Først og fremst ønsker jeg å takke min veileder, Arild Aakvik, for nyttige tilbakemeldinger og god oppfølging gjennom hele skriveprosessen. Jeg vil også benytte anledningen til å takke Trond Pedersen for faglige støtte i arbeidet med microdata.no. Til slutt ønsker jeg å gi en stor takk til mamma som har vært en viktig støttespiller gjennom alle mine studieår.

Veileder:

Arild Aakvik

Taibah Amir

Bergen, 2. juni 2023

Sammendrag

Denne oppgaven undersøker de langsiktige effektene for uføretrygdedes arbeidstilbud etter uførereformen i 2015 ved intensiv margin og ekstensiv margin. Jeg har estimert effekten på arbeidstilbudet til de uføretrygdede etter uførereformen ved bruk av forskjell-i-forskjell metode i analyseverktøyet microdata.no. Funnene i denne oppgaven indikerer at de økonomiske insentivene gitt ved uførereformen i 2015 har hatt en negativ effekt for arbeidstilbudet til de uføretrygdede, samlet sett og for undergruppene som er studert, ved både intensiv og ekstensiv margin.

Innholdsfortegnelse

Forord	i
Sammendrag	ii
Figurer	iv
Tabeller	iv
1 Introduksjon	1
2 Teoretisk rammeverk	3
2.1 Lovverket.....	3
2.1.1 <i>Uføretrygd</i>	3
2.1.2 <i>Arbeidsavklaringspenger</i>	4
2.2 Standard arbeidsmarkedsmodell.....	4
2.2.1 <i>Arbeidstilbud</i>	4
2.2.2 <i>Budsjettbetingelse for uføretrygdede</i>	6
2.2.3 <i>Reservasjonslønn og arbeidstilbud</i>	8
3 Litteratur	10
3.1 Tidligere uførereformer	10
3.2 Uførereformen i 2015	11
4 Metode	13
4.1 Kontrafaktiske utfall og antagelse om felles trend.....	13
4.2 Estimering av behandlingseffekt	14
4.3 Justering for faste effekter	15
4.4 Analysens regresjonsmodell.....	17
5 Data og deskriptiv statistikk	18
5.1 Microdata.no.....	18
5.2 Utvalget	19
5.3 Beskrivelse av data	19
5.4 Beskrivelse av variabler	20

5.5 Individspesifikke kjennetegn for utvalget og personer som mottar ytelse	22
5.6 Trender i lønnsinntekt	24
6 Resultater	29
6.1 Arbeidstilbud ved intensiv margin	29
6.2 Arbeidstilbud ved ekstensiv margin	31
6.3 Placebotester.....	33
7 Diskusjon.....	35
9 Konklusjon.....	38
10 Referanser	39
Appendiks.....	42
A1 Utvikling i antall uføretrygdede og nye mottakere av uføretrygd	42
A2 Deskriptiv statistikk for mottakere av uføretrygd og AAP	44

Figurer

Figur 2.1 Individets budsjettlinje og valget av arbeid, fritid og konsum	5
Figur 2.2 Budsjettbetingelse.....	7
Figur 2.3 Reservasjonslønn og valg av arbeid, fritid og konsum.....	8
Figur 4.1 Illustrasjon av felles trend.....	14
Figur 5.1 Gjennomsnittlige lønnsinntekter for utvalget, 2012-2021	27
Figur 5.2 Gjennomsnittlig arbeidsmarkedsdeltakelse for utvalget, 2012-2021	27
Figur A1.1 Antall uføretrygdede i perioden 2012 - 2021.....	42
Figur A1.2 Nye mottakere av uføretrygd i perioden 2012-2021.....	43

Tabeller

Tabell 5.1 Deskriptiv statistikk for utvalget i 2014 og nye mottakere av uføretrygdede og AAP i 2014 (prosent)	23
--	----

Tabell 5.2 Gjennomsnittlige lønnsinntekter for behandlings- og kontrollgruppen før og etter reformen (kroner)	25
Tabell 5.3 Gjennomsnittlig arbeidsmarkedsdeltakelse for behandlings- og kontrollgruppen før og etter reformen (kroner)	26
Tabell 6.1 Endring i gjennomsnittlige lønnsinntekter (prosent).....	30
Tabell 6.2 Endring i gjennomsnittlig arbeidsmarkedsdeltakelse (prosentpoeng)	32
Tabell 6.3 Placebotest for analyse av intensiv margin med reformår 2014 (prosent)	33
Tabell 6.4 Placebotest for analyse av ekstensiv margin med reformår 2014 (prosentpoeng)..	34
Tabell A2.1 Deskriptiv statistikk for mottakere av uføretrygd og AAP i perioden 2012 til 2021 (prosent).....	44

1 Introduksjon

Uføretrygden erstattet uførepensjonen 1. januar 2015. Den nye uføretrygden blir skattlagt som arbeidsinntekt, og dermed øker skattesatsen på uføretrygd etter 2015 (Kostøl & Myhre, 2020). I tillegg blir friinntektsgrensen redusert fra folketrygdens grunnbeløp (1G) til 0.4 ganger grunnbeløpet. Uføretrygden avkortes kun mot den delen av arbeidsinntekt som er over friinntektsgrensen. De økonomiske insentivene ligger i at summen av arbeidsinntekt og uføretrygd blir høyere enn uføretrygden alene (Kostøl & Myhre, 2020). Bakgrunnen for uførereformen var å harmonisere uføretrygden med den nye alderspensjonen i 2011 (Alne, 2018). Hensikten var å gi de uføretrygdede økonomiske insentiver til å ta i bruk sin resterende arbeidsevne slik at de kunne jobbe mer enn tidligere. Kostøl og Myhre (2020) skriver i tillegg at en viktig bakgrunn for uførereformen er en mangedobling i andelen uføretrygdede i yrkesaktiv alder siden innføringen av uføretrygd i Folketrygden i 1967. Dermed er uførereformen et forsøk på å dempe veksten av utgifter ved å tilby delvis bevaring av uføretrygd til personer som gjenopptar inntektsgivende arbeid. De som står bak uførereformen påstår at arbeidsdeltakelsen blant uføretrygdede vil øke, og kan få flere helt tilbake ut i arbeidslivet.

Tidligere litteratur viser at mange uføretrygdede har evne til å arbeide, og økonomiske insentiver kan være en god måte å motivere de uføretrygdede til å komme tilbake til arbeidslivet (Kostøl & Mogstad, 2014). Litteraturen viser i hovedsak en sterkere respons blant menn enn kvinner på økonomiske insentiver ved uførereformer (Aakvik et al., 2001; Alne, 2018; Kostøl & Mogstad, 2014). Alne¹ (2018) har skrevet litteratur om uførereformen i 2015, og analysen hans viser totalt sett at de uføretrygdede i større grad bruker sin gjenværende arbeidsevne etter reformen i 2015.

Denne oppgaven relaterer seg spesielt til Alne (2018), og formålet med oppgaven er å supplere litteraturen om effekter av økonomiske insentiver gitt ved uførereformer. Jeg undersøker de langsiktige effektene for uføretrygdedes arbeidstilbud etter uførereformen i 2015 ved å se på endringer i lønnsinntekter og arbeidsmarkedsdeltakelse for uføretrygdede samlet sett og undergrupper. Dette innebærer at jeg både skal undersøke intensiv margin (hvor mye de uføretrygdede har i lønnsinntekter), og ekstensiv margin (om de arbeider eller ikke). Alne (2018) estimerte effekten av uførereformen på intensiv og ekstensiv margin ved å undersøke

¹ Jeg ønsker å takke Ragnar Alne for verdifulle innspill og ideer til hvordan jeg kan bygge videre på hans arbeid om effekter av uførereformen i 2015.

antall arbeidstimer de uføretrygdene arbeidet. Til forskjell fra Alne (2018) estimerer jeg effekten på arbeidstilbudet til de uføretrygdene etter uførereformen ved å undersøke endring i lønnsinntektene til de uføretrygdene. I tillegg har jeg muligheten til å undersøke de mer langsiktige effektene av uførereformen enn det Alne hadde i 2018. En analyse av langsiktige effekter av uførereformen er interessant å gjennomføre for å undersøke om de økonomiske insentiver gitt ved uførereformen i 2015 har hatt den ønskelige effekten. I tillegg bruker offentlig sektor mye ressurser på de uføretrygdene, og grunnet alderssammensetningen i befolkningen øker andelen uføretrygdene (Bråthen, 2011).² Dermed er det viktig at flest mulig i yrkesaktiv alder deltar i arbeidsmarkedet. For å utvikle et velfungerende trygdesystem er det viktig å vite hvilken effekt økonomiske insentiver har på de uføretrygdene (Kostøl & Myhre, 2020).

For å gjennomføre analysen bruker jeg metoden forskjell-in-forskjell (FiF), og analysen gjennomføres i microdata.no. Microdata.no er en tjeneste som gir mulighet til å analysere registerdata fra SSB. Med tilgang til data om årlige lønnsinntekter estimerer jeg effekten av reformen for intensiv og ekstensiv margin. Jeg gjennomfører også undergruppeanalyser for å undersøke variasjoner i effekter på tvers av kjønn, alder og utdanningsnivå.

Resultatene fra analysen indikerer samlet sett en negativ estimert effekt på intensiv og ekstensiv margin etter uførereformen for både kvinner og menn, samt begge kjønn samlet sett. Undergruppeanalysene indikerer en negativ estimert effekt for alle gruppene.

Oppgaven er videre organisert som følger: Kapittel 2 i oppgaven gjennomgår lovverket for uføretrygd og arbeidsavklaringspenger, teori om standard arbeidsmarkedsmodell, samt hvilke endringer som kom med reformen. Videre gjennomgår kapittel 3 sentral litteratur om effekter av tidligere uførereformer. Kapittel 4 gjennomgår metoden som er benyttet i oppgavens analyse. I kapittel 5 gir jeg en kort introduksjon av microdata.no som analyseverktøy, og går så igjennom datagrunnlaget og deskriptiv statistikk. Resultatene fra analysen presenteres i kapittel 6, og diskuteres i kapittel 7. Kapittel 8 konkluderer oppgaven.

² Se appendiks A1 for utvikling i antall uføretrygdene.

2 Teoretisk rammeverk

I dette kapittelet presenteres det teoretiske rammeverket for oppgaven. I delkapittel 2.1 presenteres bestemmelsene som er fastsatt i kapittel 11 og 12 i Folketrygdloven (1997) for uføretrygd og AAP, standard arbeidsmarkedsteori og budsjettbetingelse for de uføretrygdede. I tillegg gis det en fremstilling av individets arbeidstilbud og hva som skjer dersom individet tillegges reservasjonslønn. Delkapittel 2.2 og 2.3 bygger på standard arbeidsmarkedsteori, og er hentet fra læreboken *Labour Economics* (Borjas, 2013).

2.1 Lovverket

Et av formålene med folketrygden i Norge er å gi økonomisk trygghet ved å sikre inntekt ved uførhet (Folketrygdloven, 1997, §1-1). Kostøl og Myhre (2020) skriver at uføretrygden er den nest største utgiften i folketrygden etter alderspensjon, og utgjorde i 2016 omtrent 80 milliarder kroner av de samlede utgiftene til folketrygden. Uførereformen i 2015 førte til endringer i reglene for avkortning av uføretrygd mot arbeidsinntekt for å gi uføretrygdede økonomiske insentiver til å arbeide.

2.1.1 Uføretrygd

Personer som kvalifiserer til uføretrygd er de som har fått sin inntektsevne varig nedsatt på grunn av sykdom eller skade, og dermed ikke kan jobbe. Folketrygden skal bidra til hjelp til selvhjelp, og dette gjelder også for personer som søker uføretrygd. For å ha rett til uføretrygd må personen ha gjennomgått hensiktsmessig behandling for å forsøke å bedre inntektsevnen. Personer som har rett til uføretrygd må ha fått sin inntektsevne redusert med minst halvparten, og dette er en vurdering som skal gjøres av en lege eller annet fagpersonell.

Ifølge NAV (2023a) settes uføretrygdedes inntekt før uførhet (IFU) til den normale årsinntekten i full stilling for uføretidspunktet. Inntekt etter uførhet skal settes til den inntekten personen antas å kunne tjene ved å utnytte sin restinntektsevne. Ved grunnlag for beregning av uføretrygden legges de tre beste inntektsårene av de siste fem kalenderårene til grunn. Størrelsen på uføretrygden varierer for ulike personer, fordi utbetalt uføretrygd er 66 prosent av beregningsgrunnlaget, noe som betyr at man kan få erstattet omtrent to tredjedeler av inntekt før uførhet. I beregningsgrunnlaget er det kun årlig inntekt opptil 6G som tas med, og dette tilsvarer i dag 668 862 kr. De som har lav eller ingen inntekt vil ha rett til en minsteytelse. De uføretrygdede har lov til å arbeide så mye de har mulighet til ved siden av uføretrygden. Før

uføregrad kan fastsettes, så må det fastsettes en inntektsgrense. Inntektsgrensen skal være lik inntekt etter uførhet, i tillegg til 0.4G per kalenderår. Dersom inntekten overstiger inntektsgrensen, så avkortes uføretrygden med en sats som er lik kompensasjonsgraden. Kompensasjonsgraden er på 66 prosent, og viser hvor stor prosentandel uføretrygd ved 100 prosent uføregrad utgjøres av inntekt før uførhet (Narvland, 2019).

2.1.2 Arbeidsavklaringspenger

Formålet med AAP er å sikre inntekt for et medlem som har fått dokumentert nedsatt arbeidsevne med minst 50 prosent. For å ha rett til AAP er det et vilkår at vedkommende bidrar aktivt i prosessen med å komme i arbeid ved å enten få aktiv behandling, delta på arbeidsrettede tiltak eller annen oppfølging med hensikt om å skaffe seg eller beholde arbeid. AAP gis så lenge det er nødvendig for at vedkommende skal kunne gjennomføre fastsatt aktivitet med sikte på å komme i arbeid, men hovedregelen er inntil tre år. Perioden med stønad kan forlenges dersom vedkommende er i arbeid og anses å være nær med å kunne øke arbeidsevnen sin eller i stand til å skaffe eller gå tilbake til arbeid.

Ifølge NAV (2023b) har AAP-mottakere lov til å arbeide samtidig som de mottar AAP. De som arbeider vil få redusert utbetaling av AAP avhengig av hvor mye de arbeider. Dersom man arbeider mer enn 60 prosent, så får man som hovedregel ikke utbetalt AAP. Utbetaling av AAP er på 66 prosent av inntekten inntil 6G. Fastsettelse av AAP gjøres på grunnlag av den pensjonsgivende inntekten vedkommende har i året før arbeidsevnen ble nedsatt med minst halvparten. Beregningsgrunnlaget avhenter av vedkommendes tidligere inntekt, og dermed vil størrelsen på utbetaling av AAP variere for den enkelte. AAP skattes som arbeidsinntekt.

2.2 Standard arbeidsmarkedsmodell

2.2.1 Arbeidstilbud

Den neoklassiske modellen for valget mellom arbeid og fritid isolerer faktorer som bestemmer om et individ arbeider, og eventuelt hvor mange timer individet velger å arbeide. Det representative individet i modellen er rasjonell og ønsker å maksimere sin nyttefunksjon. Individet får tilfredsstillende av både konsum (C) og fritid (L). Inntekten består av en gitt lønnsats, og en eventuell arbeidsfri inntekt. Kostnaden av fritid er inntekten som går tapt som følge av å ikke arbeide.

Individets konsum og fritid er begrenset av vedkommendes inntekt. Budsjettlinjen beskriver begrensningene i mulighetene individet har. V er arbeidsfri inntekt. Antallet timer individet bruker på arbeid er gitt ved h , og timelønn er gitt ved w . Individets budsjettbetingelse kan skrives som

$$C = wh + V \quad (1)$$

Altså er kroneverdien av konsum (C) lik summen av arbeidsinntekt (wh) og andre inntekter (V). Et individ kan velge å bruke tiden på enten arbeid eller fritid. Totalt antall timer fordelt til hver av disse aktivitetene må være lik totalt tilgjengelige timer i perioden, f.eks (T) timer per uke. Dermed får vi at

$$T = h + L \quad (2)$$

Vi kan skrive om budsjettbetingelsen som

$$C = w(T - L) + V \quad (3)$$

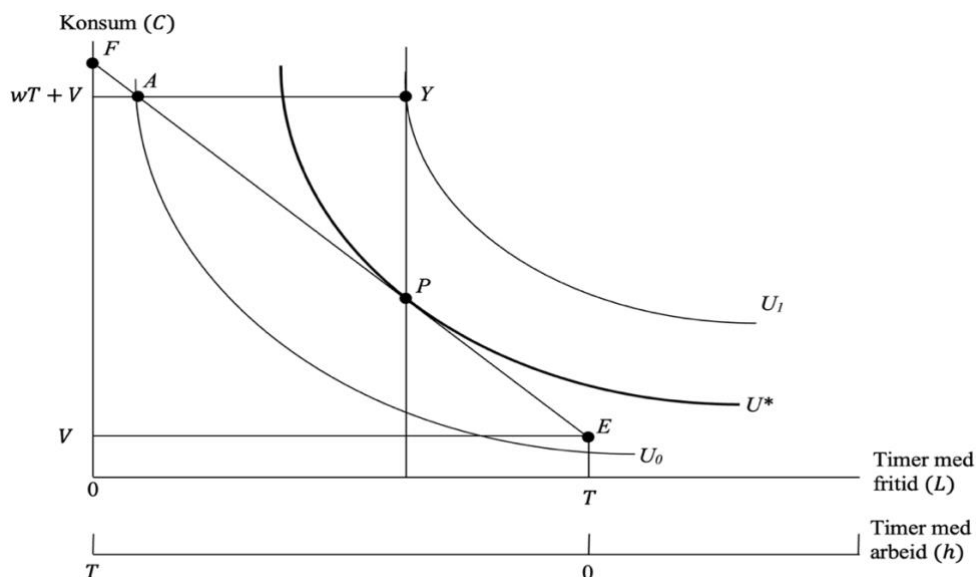
Her er det antatt at lønnsraten er konstant. Videre kan uttrykket for arbeidstilbudet skrives:

$$h = T - L \quad (4)$$

Det nyttemaksimerende individet velger å tilpasse seg ved det optimale punktet, P , altså der helningen på indifferenskurven tangerer budsjettlinjen. Dette betyr at individet vil velge det nivået på konsum av varer og fritid som fører til det høyeste mulige nivået på nytteindeks U , gitt begrensningene pålagt av budsjettbetingelsen. Helningen på indifferenskurven og budsjettlinjen er lik:

$$w = \frac{MU_L}{MU_C} \quad (5)$$

Figur 2.1 Individets budsjettlinje og valget av arbeid, fritid og konsum

2.2.2 Budsjettbetingelse for uføretrygdede

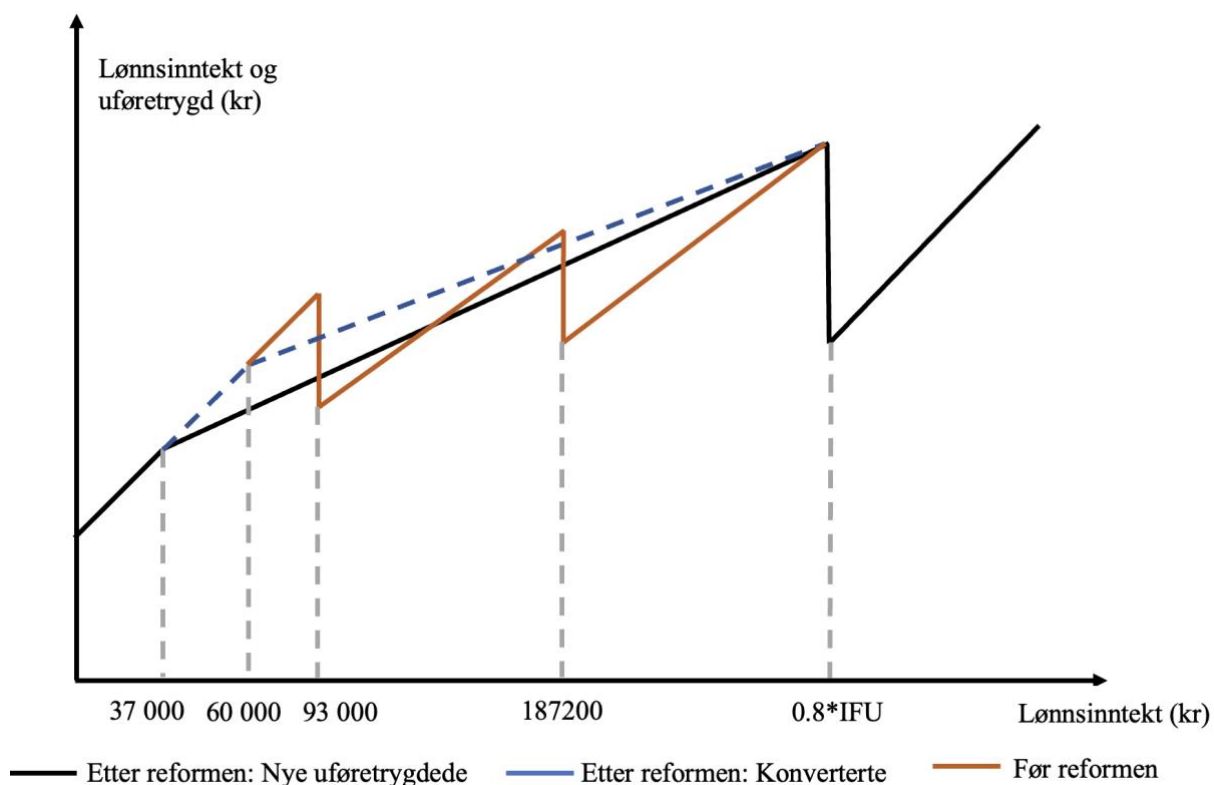
Kostøl og Myhre (2020) skriver om regelendringene ved uførereformen i 2015. Innføringen av uførereform hadde til hensikt å gjøre det enklere å kombinere arbeid og uføretrygd. Uføreformen medførte en rekke endringer i regelverket for uføretrygd, men kravene for å søke om uføretrygd ble ikke endret. Før 2015 ble uføretrygden skattlagt som pensjon. Etter den nye uførereformen blir uføretrygden skattlagt som arbeidsinntekt, noe som medførte det en økning i skatt. Brutto uføretrygd økte for å kompensere for skatteøkningen. Videre skal ikke uføregraden lenger revurderes, uavhengig av hvor mye man jobber. Regel om at de uføretrygdede må vente ett år med å prøve seg i arbeidslivet er også avskaffet.

Videre er inntektsgrensen endret fra 1 ganger grunnbeløpet (G) til 0.4G. Dette tilsvarer at inntektsgrensen ble endret fra omtrent kr. 93 000 i 2016 til omtrent kr. 37 000 i 2016. For uføretrygdede som fikk sin uføretrygd omregnet fra uførepensjon ble inntektsgrensen satt til kr. 60 000 fram til 2018. Det økonomiske incentivet i reformen ligger i at man ved kombinasjon av arbeid og trygd samlet sett skal sitte igjen med mer penger dersom man arbeider. I motsetning til før reformen medregnes ikke fribeløpet når reduksjonen fastsettes med uføretrygdordningen. I teorien kan man beholde 100 prosent uføregrad helt til inntekt etter uførhet utgjør mer enn 80 prosent av inntekt før uførhet (IFU). Før reformen kunne de uføretrygdede tjene opp til 1G uten å få redusert uførepensjonen sin, men dersom de tjente mer så førte det til en kraftig avkortning i uføretrygden, og uføregraden skulle revurderes. I NOU (2021: 2) skrives det at friinntekter ble medregnet i revurdering, og dette ga dårligere incentiver til å øke inntekten ut over grensen. I 2015 ble reglene for uføretrygd endret med hensikt om å stimulere til økt arbeid blant uføretrygdede. Formålet med avkortningsregelen er at det alltid skal lønne seg å erstatte trygd med lønn (Narvland, 2019). Systemet er bedre enn før 2015, fordi det tidligere ved overskridelse av friinntekten kunne medføre krav om tilbakebetaling av betydelige beløp (Narvland, 2019)

Figur 2.2 bygger på budsjettbetingelsene til Kostøl og Myhre (2020) og Alne (2018). Figur 2.2 viser budsjettbetingelsen til en representativ 100% uføretrygdet både før og etter uførereformen. For perioden før reformen var budsjettbetingelsen delvis lineær med skarpe diskontinuiteter. Etter reformen er budsjettbetingelsen for nye uføretrygdede delvis lineær med en kink ved den nye og lavere inntektsgrensen. Budsjettbetingelsen for de konverterte fra uførepensjon til ny uføretrygd er delvis lineær, men med en høyere inntektsgrense enn for de nye uføretrygdede. Den første vertikale grå linjen (fra venstre) indikerer inntektsgrensen for de

som får innvilget uføretrygd etter uførereformen i 2015. Inntektsgrensen er på 0.4G, og tilsvarer omtrent kr. 37 000 (Kostøl & Myhre, 2020). Den andre vertikale grå linjen indikerer inntektsgrensen på kr. 60 000 som gjelder for de uføretrygdene konverterte uføretrygdene. Budsjettbetingelsen for før reformen er delvis lineær med skarpe diskontinuiteter ved inntektsgrensene. Den tredje vertikale grå linjen var inntektsgrensen før uførereformen, og beløpet kr. 93 000 tilsvarer 1G. Den fjerde vertikale grå linjen indikerer skarp diskontinuitet grunnet avkortning i uføretrygd grunnet lønnsinntekt. Den fjerde grå linjen er beregnet ved å anta at en uføretrygdet som arbeider 20 timer i uka har en gjennomsnittlig timelønn på 180 kr. Den femte vertikale grå linjen indikerer den høyeste lønnsinntekten en uføretrygdet kan ha før vedkommende mister retten til utbetaling av uføretrygd.

Figur 2.2 Budsjettbetingelse

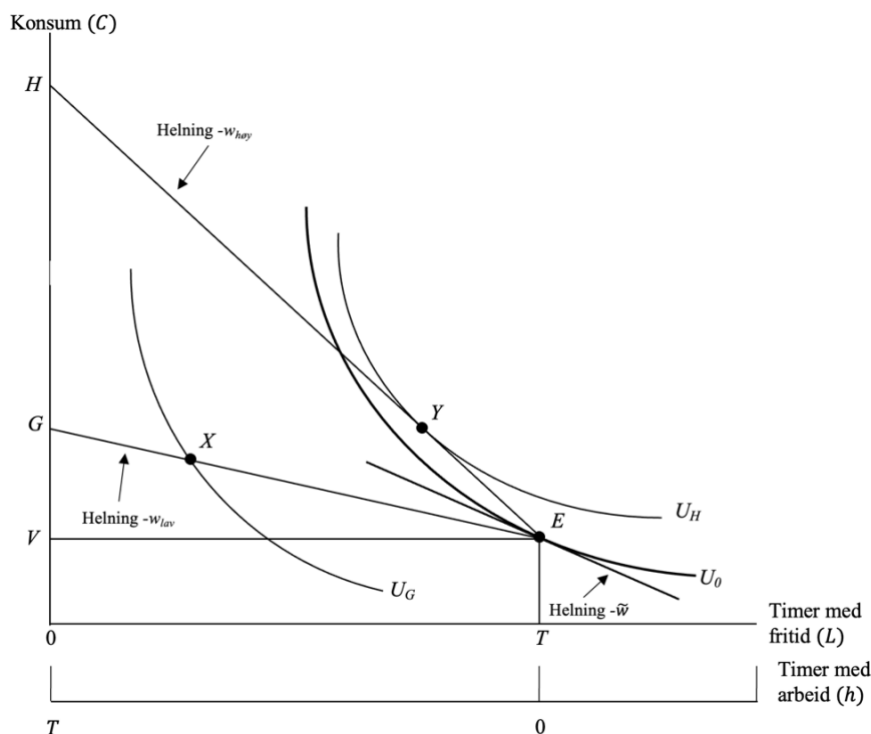
Merknad: Grafisk tilnærming til gjennomsnittlig budsjettbetingelse før- og etter reform for 100% uføretrygdene, som en funksjon av lønnsinntekt. Nye uføretrygdene betegner uføretrygdene som får innvilget uføretrygd etter reformen i 2015. Konverterte betegner uføretrygdene som ble overført fra gammel uføretrygdordning til ny uføretrygdordning. Datagrunnlag: Kostøl & Myhre (2020), Alne, (2018) og egne beregninger.

2.2.3 Reservasjonslønn og arbeidstilbud

Videre kan vi se på hva som vil skje dersom vi tillegger individet en reservasjonslønn (w_r). Reservasjonslønnen er den lønnen som gjør individet indifferent mellom å arbeide eller ikke. Altså den minste lønnen en arbeidstaker er villig til å akseptere for å begynne eller fortsette i en jobb. Reservasjonslønnen bestemmes av faktorer som arbeidsfri inntekt og preferanser om valget mellom arbeid og fritid.

Figur 2.3 illustrerer at individet vil forbli på punkt E og få U_0 enheter av nytte dersom vedkommende velger å ikke arbeide. Budsjettlinjen GE viser at dersom individet har lav lønn, så er det ikke noe annet punkt på vedkommendes budsjettlinje som gir høyere nytte enn U_0 . Det vil dermed være bedre for individet å ikke arbeide. I motsetning, så viser budsjettlinjen HE at dersom individet har høy lønn, så er det bedre for vedkommende å arbeide. \tilde{w} er reservasjonslønnen, og denne er gitt ved helningen på indifferenskurven ved punkt E . Reservasjonslønnen gjør individet indifferent mellom å arbeide og å ikke arbeide, og av dette følger det at individet tilbyr arbeidstimer $h > 0$ så lenge $w \geq \tilde{w}$.

Figur 2.3 Reservasjonslønn og valg av arbeid, fritid og konsum

Inntekts- og substitusjonseffekten inntreffer ved en økning i inntekten i figur 2.3. Disse to effektene virker i motsatt retning. Et individ vil ved en økning i lønnen ha en økning i samlet

inntekt, gitt at antall arbeidstimer holdes konstant, dersom vedkommende er deltakende i arbeidsmarkedet. Inntektseffekten indikerer at individet med det samme antallet arbeidstimer kan øke nytt og konsumet sitt. Individet kan redusere antall arbeidstimer på lik linje med økningen i lønnen, og dermed både oppnå høyere konsum og nytte av fritid enn før lønnsøkningen. Inntektseffekten indikerer dermed at individet vil redusere sin arbeidstid. Derimot indikerer substitusjonseffekten at ved en økning i lønnen så vil prisen på fritid øke, i forhold til arbeid, fordi kostnaden av hver time fritid blir høyere grunnet tapet av inntekt. Dermed kan individet være mer tilbøyelig til å arbeide enn før økning i lønn. Inntektseffekten indikerer at ved en økning i uføretrygd, så vil individet ha mer inntekt til å øke nytten og dermed kunne sette en høyere reservasjonslønn. Allikevel kan den relative kostnaden av fritid sammenlignet med arbeid ha endret seg og føre til en reduksjon i reservasjonslønnen. Den totale effekten av økt lønnsinntekter avhenger av hvilke av effektene dominerer. Dersom uføretrygden øker, gitt ved V i figur 2.3, så vil reservasjonslønnen også øke. Budsjettlinjen til reservasjonslønnen før økning i uføretrygd ligger under det nye optimale punktet som den uføretrygdede oppnår ved å ikke arbeide, og dermed må reservasjonslønnen øke dersom den arbeidsfrie inntekten øker.

3 Litteratur

Kostøl og Myhre (2020) skriver at mange vestlige land har innført eller vurderer å innføre regler som gjør det lettere å kombinere arbeid og trygd. Slike reformer involverer en gradvis avkortning av uføretrygden når arbeidsinntekten til de uføretrygdene overstiger friinntektsgrensen. For å utforme et velfungerende trygdesystem er det viktig å forstå hvordan uføretrygdene responderer på økonomiske insentiver av avkortningsregler. Videre i dette kapitlet tar jeg for meg ulike studier om effekter av uføreformer på uføretrygdene og antagelser om hva analysen min kan avdekke.

3.1 Tidligere uføreformer

Forskning på uføreforamen i Norge i 2005 er gjennomført av Kostøl og Mogstad (2014). De gjennomfører en analyse der de undersøker hvordan de uføretrygdene responderer på en ny prøveordning til ny uføretrygd. I 2005 fikk uføretrygdene som jobbet ved siden av uføretrygd redusert avkortning, men dette gjaldt kun de som fikk innvilget trygd før 2014. I tillegg gjaldt reformen kun for personer som har inntekt over friinntektsgrensen. Dermed var det en skarp diskontinuitet i innvilgelsesdatoen. De finner at mange uføretrygdene hadde evnen til å arbeide, og at økonomiske insentiver kan være en effektiv måte å motivere uføretrygdene til å komme tilbake til arbeidslivet. Når uføretrygden kun ble avkortet mot den delen av arbeidsinntekten som var over inntektsgrensen, og ikke hele arbeidsinntekten, så finner de at de uføretrygdes arbeidstilbud øker opp mot ni prosentpoeng. Den sterkeste responsen på insentiver ble observert blant menn, personer med høy utdanning, mer erfaring fra arbeidsmarkedet og mennesker i områder med lav arbeidsledighet. De finner ingen effekt på uføretrygdene over 50 år. Effekten fra analysen deres er ikke sterk, men underbygger at det er kausaleffekter og grunn til å tro at økonomiske insentiver har et potensial til å øke den gjennomsnittlige arbeidsdeltakelsen hos de uføretrygdene.

Weathers og Hemmeter (2011) analyserer effekten av et lignende pilotprosjekt i USA som det som Kostøl og Mogstad (2014) analyserte fra Norge i 2005. Forfatterne skriver at mottakere av SSDI³ mister all økonomisk støtte dersom de har betydelig inntektsgivende arbeid, og fullstendig tap av ytelser kan ha en skremmende effekt på mottakere. Pilotprosjektet erstatter det fullstendige tapet av ytelser med en gradvis reduksjon i fordelene på en dollar for hver andre dollar som er tjent over friinntektsgrensen. Mottakere som meldte seg frivillig til å delta i

³ Social Security Disability Insurance

prosjektet ble tilfeldig delt i enten en gruppe som mottok det nye programmet eller til en kontrollgruppe. Weathers og Hemmeter (2011) finner at den nye politikken førte til en økning på 25 prosent av mottakere med inntekter over den årlige friinntektsgrensen, men den hadde ikke effekt på arbeidsmarkedsdeltakelse.

Campolieti og Riddell (2012) undersøker effekten av endringer i uførepolitikken i Canada. De undersøker inntekten uføretrygdede kan tjene uten å miste uføretrygden, og ser på den automatiske innvilgelsen. Den automatiske innvilgelsen innebærer at uføretrygdede kan få ytelser innvilget uten ny søknad og testing for fastsettelse av uføretrygd. De finner at økningen av friinntektsgrensen hadde en signifikant positiv effekt på arbeidsmarkedsdeltakelse blant uføretrygdede. Den største økningen i arbeidsmarkedsdeltakelse finner de blant kvinner.

Hullegie og Koning (2018) gjennomførte en studie for å undersøke om nederlandske uføretrygdereformene hadde forbedret eller forverret sysselsettingsmuligheter for arbeidere som ble utsatt for et uventet sjokk i deres helse. En viktig komponent i den nederlandske reformen var å forsterke insentiver for arbeidsgivere, og dette ble gjort ved å gjøre arbeidsgivere ansvarlige for å betale sykepengene og styrke deres forpliktelser ved oppfølging av sykefravær. De finner at både økonomiske insentiver og arbeidsgivers forpliktelser om oppfølging har redusert andelen uføretrygdede betydelig og økt sysselsetting av arbeidere som har hatt et uventet sjokk i deres helse.

For å stimulere til økt arbeidstilbud blant pensjonister, så ble det i Norge i 1997 gjennomført en endring i reglene for alders- og uførepensjonister (Aakvik et al., 2001). Aakvik et al. (2001) har gjennomført en analyse for å undersøke om endringene i reglene førte til et økt arbeidstilbud for pensjonister. Reformen innebar at avkortningen av alderpensjonen ble redusert, og inntektsgrensen for revurdering av uføregraden er doblet. De gjennomførte en deskriptiv analyse som viste at andelen uførepensjonister med arbeidsinntekt steg noe fra 1997 til 1998. Etter økningen i inntektsgrensen finner de også at inntektene økte betydelig. De finner også at økningen i gjennomsnittsinntekt er større for menn enn for kvinner.

3.2 Uførereformen i 2015

Undersøkelse av effekten på arbeidsinnsats for uføretrygdede etter innføringen av det nye uføregelverket i 2015 er analysert av Kostøl og Myhre (2020). De finner høy respons til

høyere friinntektsgrense for uføretrygdede som fikk innvilgelse rett før reformen. De finner at en reduksjon på ti prosent i avkortningen av trygd mot arbeidsinntekt førte til en økning i arbeidsinnsats på omtrent tre prosent for uføretrygdede. I tillegg finner de en antydning til at reformen reduserte arbeidsinnsatsen blant flere som allerede jobbet, fordi friinntektsgrensen ble lavere i forhold til før reformen.

Alne (2018) analyserer hvordan arbeidsmarkedsresponsen til de uføretrygdede var ved intensiv og ekstensiv margin til uførereformen i Norge i 2015. Han bruker FiF-metode til å estimere effektene på endring i arbeidstimer og arbeidsmarkedsdeltakelse blant uføretrygdede. Han undersøker gjennomsnittseffekten av uførereformen, men gjennomfører i tillegg ulike undergruppeanalyser. I undergruppeanalysene estimerer han effekten av reformen separat for begge kjønn, ulike aldersgrupper, og for 100 prosent og gradert uføretrygdede. Han finner en økning i arbeidstimer på omtrent en halv time per uke for de uføretrygdede som allerede arbeidet noe. Imidlertid finner han at endringene i regelverket i liten grad har påvirket hvor stor andel av de uføretrygdede som jobber. For undergruppene finner han at effekten er størst for unge, fullt uføretrygdede menn. Alt i alt viser analysen hans at de uføretrygdede i større grad bruker sin gjenværende arbeidsevne etter uførereformen.

Ut fra hva tidligere litteratur har funnet i undersøkelser av uførereformer forventer jeg at uførereformen i 2015 vil ha en positiv effekt på intensiv margin, samt fordi reformen har fjernet noen av de økonomiske risikoene som var assosiert med å delta i arbeidsstyrken før innføringen av reformen (Alne, 2018). Ved ekstensiv margin forventer jeg lite eller ingen effekt, fordi mangelen på fleksibilitet i arbeidsmarkedet kan begrense effekten av uførereformen. Bakgrunnen for dette kan være at bedrifter kun tilbyr deltids- eller heltidskontrakter, og at det ikke er mulig for bedriften å tilpasse arbeidstilbudet (Kostøl & Myhre, 2020). Det å søke ny jobb for å tilpasse seg de nye reglene kan være kostbart nok til at det ikke er verdt forsøket (Kostøl & Myhre, 2020). Allikevel kan det være tilfellet at de økonomiske insentivene ikke vil ha den ønskede effekten grunnet ulike faktorer som begrensede jobbmuligheter og de uføretrygdedes helseproblemer, noe som kan redusere deres mulighet til å arbeide mer.

4 Metode

I dette kapitlet beskriver jeg metoden som er benyttet i oppgavens analyse. Til å begynne med redegjør jeg for kontrafaktiske utfall og justeringen som er gjort for faste effekter i regresjonsmodellen. Videre beskriver jeg ATET⁴ og dens betydning for tolkning av resultatene i analysen. Til slutt beskriver jeg FiF-metode. Det teoretiske rammeverket for FiF-metode videre i dette kapitlet bygger på lærebøkene *Mostly Harmless Econometrics* (Angrist & Pischke, 2009) og *A Guide to Modern Econometrics* (Verbeek, 2017).

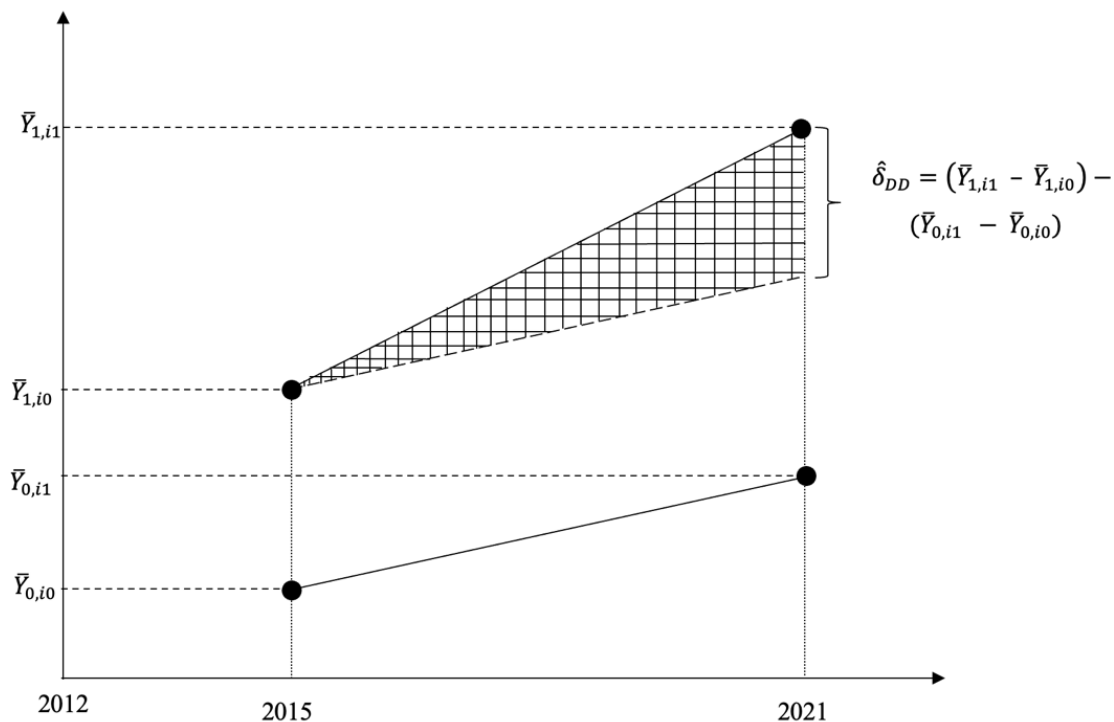
4.1 Kontrafaktiske utfall og antagelse om felles trend

Individer kan kun observeres i enten behandlet eller ubehandlet tilstand, fordi det kun er mulig å observere et utfall på et gitt tidspunkt. Jeg ønsker å finne det kontrafaktiske utfallet, og dette innebærer å finne effekten på behandlingsgruppen i fravær av behandling. Behandlingen er i dette tilfellet uførereformen. For å kunne estimere behandlingseffekten av uførereformen på lønnsinntekter trenger jeg dermed en behandlings- og kontrollgruppe som er like i sin utvikling.

Ifølge Abadie (2018) kan det i noen tilfeller hende at utvalget av ubehandlede individer ikke utgjør en passende kontrollgruppe for behandlingsgruppen. Følgelig vil forskjeller i fordelingen av utfallsvariabelen mellom behandlede og ubehandlede ikke bare reflektere effekten av behandlingen, men også iboende forskjeller mellom de to gruppene. For å håndtere dette problemet bruker FiF-estimatoren antakelsen om at i fravær av behandlingen ville gjennomsnittlig forskjell i utfallsvariabel, Y_{it} , mellom de behandlings- og kontrollgruppen holdt seg omtrent konstant. Dermed kan gjennomsnittlig forskjell i utfallsvariabelen mellom de behandlede og ubehandlede før behandlingen bli brukt til å tilnærme den delen av forskjellen i gjennomsnittlig utfall etter behandling som er skapt av iboende forskjeller mellom de to gruppene, og ikke av effekten av behandlingen. Figur 4.1 illustrerer antagelsen om felles trend.

⁴ Average Treatment Effect on the Treated

Figur 4.1 Illustrasjon av felles trend

Merknad: Grafisk illustrasjon av FiF-estimat. Behandlingen kommer i 2015, og man kan se at det er parallelle trender mellom behandlings- og kontrollgruppen før behandling. Etter behandling oppstår det forskjeller mellom behandling- og kontrollgruppen, og effekten av behandlingen er gitt ved $\hat{\delta}$. $\bar{Y}_{1,i0}$ indikerer behandlingsgruppen før 2015, og $\bar{Y}_{1,i1}$ indikerer behandlingsgruppen etter 2015. $\bar{Y}_{0,i0}$ indikerer kontrollgruppen før 2015, og $\bar{Y}_{0,i1}$ indikerer kontrollgruppen etter 2015.

4.2 Estimering av behandlingseffekt

En behandlingseffekt referer til effekten av å få en viss behandling på en bestemt utfallsvariabel. Man må ta hensyn til seleksjon inn til behandlingsgruppen, fordi man er interessert i den kausale effekten av behandling. Videre tar jeg for meg problemet med å estimere behandlingseffekten i en mer generell kontekst der effekten av behandlingen kan være forskjellig på tvers av individer og kan påvirke sannsynligheten av individer som velger behandling.

$Y_{1,i} - Y_{0,i}$ viser den individuelle behandlingseffekten, altså forskjellen mellom faktisk utfall og et kontrafaktisk et. For å summere behandlingseffekten for en gruppe individer er gjennomsnittlig behandlingseffekt (ATE⁵) et standard parameter.

$$ATE \equiv E\{Y_{1,i} - Y_{0,i}\} \quad (1)$$

⁵ Average Treatment Effect

Gjennomsnittlig behandlingseffekt beskriver forventet effekt av behandling for en tilfeldig person (med karakteristikk x_i). Det betyr at den måler effekten av å tilfeldig tildele en person i populasjonen behandling.

Et annet parameter av interesse er gjennomsnittlig behandlingseffekt for behandlingsgruppen (ATET), definert som

$$ATET \equiv E\{Y_{1,i} - Y_{0,i} | D_i = 1\} \quad (2)$$

Dermed er ATET gjennomsnittseffekten for de som faktisk får behandlingen. Imbens og Wooldridge (2009) har argumentert for at i mange tilfeller er ATET mer interessant å estimere enn den helhetlige gjennomsnittseffekten.

Det ligger til grunn i FiF-metode at antagelsen om at behandlingsgruppen ville hatt samme utvikling som kontrollgruppen i fravær av behandlingen må holde. Følgelig vil effekten jeg finner av uførereformen være ATET, fordi dette forteller hvilken effekt reformen har på behandlingsgruppen. For å kunne si at behandlingseffekten er ATE, så må man anta at kontrollgruppen ville hatt samme utvikling som behandlingsgruppen dersom de mottok behandlingen. Jeg gjør ikke en antagelse om at kontrollgruppen ville hatt samme utvikling som behandlingsgruppen dersom de mottok behandling, så behandlingseffekten jeg estimerer er ikke ATE.

4.3 Justering for faste effekter

For å kontrollere for uobserverte faktorer som påvirker analysens uavhengige variabler, så kontrollerer jeg for faste effekter. Alle former for variabler som ikke er observerbare eller tilgjengelige, men som likevel påvirker tilpasningen, kan forårsake individuell heterogenitet og gi forventningsskjev estimat dersom de blir utelatt. Fast effekt modellen kontrollerer for uobservert heterogenitet, og fjerner dermed forventningsskjevheten.

For å sette opp fast effekt modellen lar jeg Y_{it} være lik logaritmen av lønnsinntekt til en person i på tid t , og lar D_{it} betegne persons uførestatus. Observert Y_{it} er enten $Y_{1,it}$ eller $Y_{0,it}$ avhengig av om personen er uføretrygdet eller ikke. Anta videre at

$$E[Y_{0it}|A_i, X_{it}, t, D_{it}] = E[Y_{0it}|A_i, X_{it}, t], \quad (1)$$

hvor X_{it} er en vektor for observert tidsvarierende kontrollvariabler og A_i er en vektor for uobservert, men faste konfunderende faktorer som jeg videre vil kalle evne. Ligning (1) viser at et individs evne til å ha forventet høy eller lav lønnsinntekt er uavhengig av individets uførestatus. Helsesituasjonen til en uføretrygdet fører til at den uføretrygdede mest sannsynlig har lav inntekt. Uavhengig av om det samme individet hadde fått innvilget uføretrygd, eller ikke, så ville vedkommende mest sannsynlig hatt dårlig helse og lavere forventet lønnsinntekt enn en som ikke har dårlig helse.

En viktig antakelse i fast effekt estimering er antakelsen om at uobservert evne ikke varierer over tid i en lineær modell for $E(Y_{0,it}|A_i, X_{it}, t)$:

$$E[Y_{0,it}|A_i, X_{it}, t] = \alpha + \lambda_t + A'_i\gamma + X'_{it}\beta, \quad (2)$$

Vi kan også anta at den kausale effekten av å være uføretrygdet er additiv og konstant:

$$E[Y_{1,it}|A_i, X_{it}, t] = E[Y_{0,it}|A_i, X_{it}, t] + \delta. \quad (3)$$

Sammen med ligning (2) impliserer dette

$$E[Y_{it}|A_i, X_{it}, t, D_{it}] = \alpha + \lambda_t + \delta D_{it} + A'_i\gamma + X'_{it}\beta, \quad (4)$$

hvor δ er den kausale effekten av interesse. Ligning (4) impliserer

$$Y_{it} = \alpha_i + \lambda_t + \delta D_{it} + X'_{it}\beta + \varepsilon_{it}, \quad (5)$$

hvor $\varepsilon_{it} \equiv Y_{0it} - E[Y_{0,it}|A_i, X_{it}, t]$ og $\alpha_i \equiv \alpha + A'_i\gamma$.

Dette er fast effekt modellen. Fast effekt modellen er en lineær regresjonsmodell med individspesifikke konstantledd ($\alpha_i \neq \alpha_j$), men med en felles helning ($A_i = A_j$).

4.4 Analysens regresjonsmodell

δ er et estimat på gjennomsnittlig endring i intensiv eller ekstensiv margin for behandlingsgruppen relativt til kontrollgruppen. δ vil altså kunne identifisere en eventuell effekt uførereformen har hatt på behandlingsgruppen og kan noteres slik:

$$\hat{\delta}_{DD} = (\bar{Y}_{1,i1} - \bar{Y}_{1,i0}) - (\bar{Y}_{0,i1} - \bar{Y}_{0,i0}) \quad (1)$$

Jeg estimerer følgende modell:

$$Y_{it} = \alpha_i + \gamma D_i + \lambda T_t + \delta(D_i * T_t) + X'_{it}\beta + \varepsilon_{it}, \quad (2)$$

hvor i indikerer individ, og t representerer tid mål i år. Y_{it} representerer logaritmen av lønnsinntekt i analysen av intensiv margin, og estimerer prosentvis endring i lønnsinntekt etter uførereformen. I den ekstensive analysen er Y_{it} en dummyvariabel som er lik en dersom lønnsinntekten er lik eller høyere enn kr. 37 000 per år. D_i er en dummyvariabel som er lik en dersom man er i behandlingsgruppen, og lik null for kontrollgruppen. T_t er en dummyvariabel som er lik en for perioden etter 2015, og lik null for perioden før 2015. α_i er individfast effekt, og kontrollerer for fast uobservert heterogenitet på tvers av individer. X_{it} er kontrollvariablene gift, med barn, utdanningsnivå, fylke, alder og kvadrert alder. ε_{it} er feilleddet i modellen.

Den største svakheten ved en FiF-modell er at den estimerer en gjennomsnittseffekt av uførereformen. En gjennomsnittseffekt er ikke nødvendigvis et godt estimat på effekten uførereformen har hatt på undergruppen av de uføretrygdede (Alne, 2018). Av den grunn gjennomfører jeg også en undergruppeanalyse som estimerer om grupper har respondert ulikt på uføreregelverket. Alle regresjoner i analysen er klustret på fylkesnivå for å justere standardfeilene for heteroskedastisitet og korrelasjon. I tillegg holdes alle observasjoner med manglende verdier utenfor regresjonskjøring.

5 Data og deskriptiv statistikk

Dette kapitlet beskriver analyseverktøyet microdata.no, utvalget og variablene brukt i oppgavens analyse, samt dataforberedelsene som er gjort før datasettet ble brukt i analysen. Videre redegjøres det for de individspesifikke kjennetegnene ved behandlings- og kontrollgruppen, samt for nye mottakere av uføretrygdede og AAP i 2014. Til slutt presenteres trendene i lønnsinntekt for behandlings- og kontrollgruppen,

5.1 Microdata.no

Datagrunnlaget for denne oppgaven er registerdata fra SSB, som er tilgjengeliggjort i analyseverktøyet microdata.no. Dette delkapitlet beskriver tjenesten microdata.no og er bygget på analyseverktøyets brukermanual (Pedersen, 2023a).

Microdata.no gir tilgang til store mengder detaljerte og koblingsbare mikrodata. Databasen inneholder data om alle personer, familier og husholdninger i Norge, og en rekke informasjon om inntekt, utdanning, trygd og arbeid (Sikt, u.å.). Analysesystemet er utviklet for at brukere skal få tilgang til mikrodata fra registre uten å måtte gå igjennom en søknadsprosess for å få dette utlevert. Samtidig medfører en slik forenkling høye krav til sikkerhet og konfidensialitet. En rekke tiltak er gjennomført for at brukere ikke skal kunne se mikrodata og at enkeltindivider forblir anonyme. Videre går jeg igjennom relevante tiltak microdata.no har gjennomført for å ivareta konfidensialitet.

Det første tiltaket innebærer at det ikke er tillatt å definere populasjonsstørrelser med mindre enn 1000 personer. Det andre tiltaket er winsorisering, og dette brukes til å forhindre identifisering av ekstreme observasjoner. Winsorisering anvendes på alle numeriske variabler, og kutter fordelingen i begge ender ved bestemte prosentiler. Microdata.no benytter 2% winsorisering. Dette betyr at for numeriske variabler blir de 1% høyeste verdiene sensurert og satt ned til nedre grenseverdi for det siste prosentilet, og de 1% laveste verdiene blir satt til øvre grenseverdi for første prosentilet. Tidligere har en uønsket effekt av winsoreringen vært at numerisk importerte variabler har blitt sensurert slik at det har påvirket alle påfølgende gjennomsnitt, standardavvik og regresjonsestimater. Underliggende data i arbeidsområdet er ikke lenger gjenstand for sensurering, og dermed blir regresjonsestimater korrekt. Allikevel gjelder ikke dette deskriptiv statistikk, og her vil gjennomsnitt og standardavvik fortsatt være litt lavere enn de faktiske verdiene. Videre er det tredje tiltaket at opptellinger av antall enheter

i et datasett, vist med blant annet kommandoene `tabulate` eller `summarize`, er støylagt. Gjennomsnittstall er upåvirket, fordi summer av numeriske statistikkvariabler er justert proporsjonalt med støyleggingen. Deskriptive tabeller støylegges med ± 5 . Støyleggingen er konstant og stokastisk med forventning lik 0. Til slutt er det gjennomført tiltak for å skjule tabeller med for mange lave verdier for å hindre identifisering av individer.

5.2 Utvalget

For å undersøke om de økonomiske insentivene fra uførereformen har hatt en effekt, så sammenligner jeg lønnsinntekten til en behandlingsgruppe med en kontrollgruppe. Behandlings- og kontrollgruppen består av personer mellom 18 til 61 år. Bakgrunnen for avgrensningen ved 61 år er for å unngå interaksjon med tidlig pensjon. Jeg velger bruker mottakere av AAP som kontrollgruppe. Bakgrunnen for dette valget er at AAP-mottakere og uføretrygdede ofte er sammensatt av personer med lignende egenskaper og bakgrunn, men mottar forskjellige typer offentlige støtteordninger.

Behandlingsgruppen består av individer som får innvilget uføretrygd for første gang i årene 2012, 2013 og 2014. De som mottar uføretrygd i 2013 kan også være mottakere av uføretrygd i 2012, og de som mottar uføretrygd i 2014 kan være mottakere av uføretrygd i 2012 og 2013. Dermed vil utvalget vokse over årene 2012 til og med 2014, fordi det kommer nye mottakere inn i utvalget hvert år. Samlet sett består behandlingsgruppen av 73 891 personer. Behandlingsgruppen består av individer som mottar uføretrygd før 2015 for å unngå seleksjon inn til behandlingsgruppen på bakgrunn av uførereformen. Kontrollgruppen består av personer som mottar AAP for første gang i årene 2012, 2013 og 2014. Personer som mottar AAP i 2012 kan også være mottakere av AAP i 2013 og 2014. I tillegg kan AAP-mottakere i 2013 være mottakere i 2012, og AAP-mottakere i 2014 kan være mottakere i 2012 og 2013. Dermed vil kontrollgruppen også være økende over årene 2012 til og med 2014, men det kan være noen personer som går av AAP eller går over til andre trygdeordninger. Samlet sett består kontrollgruppen av 71 129 personer.

5.3 Beskrivelse av data

Som en standardløsning i `microdata.no` er det første import-trinnet som utføres som bestemmer størrelsen på populasjonen for datasettet, fordi `microdata.no` kobler på nye variabler gjennom «left join»-prinsippet (Pedersen, 2023a). Derfor importerte jeg først variabelen `kjønn`, og

deretter variabel for fødselsår og måned for bosatte i Norge, samt variabel for alle personer som er tildelt fødselsnummer. Deretter importerte jeg utfallsvariabelen og kontrollvariabler. Alle variablene importeres for årene 2011 til og med 2021. Det er mulig å importere data med kommandoen «outer join», der nye individer eller enheter som ikke eksisterer i den opprinnelige populasjonen blir lagt til i datasettet (Pedersen, 2023a). Kommandoen «outer join» overstyrer begrensningene jeg ønsker å ha i datasettet, og dermed bruker jeg ikke denne kommandoen⁶.

I microdata.no har man mulighet til å opprette to ulike typer datasett, og dette er «wide» og «long». I et datasett på wide-format struktureres opplysninger om alle enheter i en populasjon horisontalt på variabelnivå (Pedersen, 2023a). Et datasett på long-format er et paneldatasett som organiseres vertikalt på observasjonsnivå (Pedersen, 2023a). For å lage datasettet til analysen opprettet jeg først datasett på wide-format, og restrukturerte det til et long-format.

Behandlings- og kontrollgruppen ble definert før datasettet ble restrukturert til long-format, slik at utvalget i paneldatasettet kun skal inneholde individer fra behandlings- og kontrollgruppen. For å definere behandlingsgruppen er variabelen for uføretrygdede i 2011 satt lik null og lik en for årene 2012, 2013 og 2014. Deretter ble alle individer som ikke er i behandlingsgruppen eller har uoppgitt verdi på AAP-mottak i 2012, 2013 og 2014 tatt bort fra datasettet. Dermed består datasettet på long-format kun av individer i enten behandlings- eller kontrollgruppen.

Etter at datasettet på wide-format ble restrukturert til long-format, så fjernet jeg alle observasjoner for året 2011. Året 2011 måtte være med fram til dette punktet for at det skulle være mulig å definere behandlings- og kontrollgruppen, men er ikke med videre når regresjonene skal kjøres. Etter dette ble utfalls- og kontrollvariablene generert. Alle regresjoner er kjørt med kontrollvariabler, fast effekt og er klustret på fylkesnivå.

5.4 Beskrivelse av variabler

I dette kapittelet beskriver jeg utfalls- og kontrollvariabler som er brukt til å lage deskriptiv statistikk og i analysen. Ettersom man ikke har mulighet til å se datainnholdet på individnivå i microdata.no, så er det noe usikkerhet knyttet bruken av enkelte variabler.

⁶ Kommandoen er brukt for å lage tabell A1.1 og A1.2 i appendiks.

Utfallsvariablene er lønnsinntekter definert ut fra variabelen *INNTEKT_WLONN* fra microdata.no. Denne variabelen inneholder informasjon om kontantlønn, skattepliktige naturalytelser og syke- og fødselspenger i løpet av kalenderåret. Observasjoner med verdiene null og uoppgitt for lønnsinntekter utelates fra datasettet. Utfallsvariabelen for intensiv margin er logaritmen av lønnsinntekt, og estimerer prosentvis endring i lønnsinntekt etter uførereformen. I den ekstensive analysen er utfallsvariabelen en dummyvariabel som er lik en dersom lønnsinntekten er lik eller høyere enn kr. 37 000 per år, og lik null ellers. Inntektsgrensen etter uførereformen er på 0.4G, noe som tilsvarer omtrent kr. 37 000, og dermed er en lønnsinntekt lik eller høyere kr. 37 000 gitt som definisjonen på om en person er deltakende i arbeidsmarkedet. I henhold til historisk konsumprisindeks serie fra SSB (2023a) er utfallsvariablene justert for konsumprisindeks med basisår 2015.

Uføretrygdene og behandlingsgruppen er definert ut fra variabelen *UFOERP2011FDT_MOTTAK*. Variabelen er en dummyvariabel som er lik en dersom et individ mottar uføretrygd og lik null ellers. AAP-mottakere og kontrollgruppen er definert ut fra variabelen *ARBAVKLARPFDT_MOTTAK*. Denne variabelen er også en dummyvariabel som lik en dersom et individ mottar uføretrygd og lik null ellers.

Kontrollvariablene som er inkludert i analysen er fylker, sivilstand, utdanningsnivå og familietype. Dummyvariablene for fylkene er definert ut fra variabelen *BOSATTEFDT_BOSTED* for bostedskommune. Bostedsinformasjon er i utgangspunktet angitt som kommunenummer, men ved å trekke ut de to første sifrene som angir fylke har jeg generert fylkesverdien for fylkene. Etersom fylkene er gjensidig utelukkende, så er Oslo utelatt i FiF-regresjonene for å unngå perfekt multikolinearitet. Oslo blir dermed en referansekategori som fungerer som sammenligningsgrunnlag jeg bruker til å sammenligne effektstørrelsen med. Videre er sivilstand definert ut fra variabelen *SIVSTANDFDT_SIVSTAND*. Variabelen for sivilstand er lik en dersom et individ er gift, og lik null ellers. Utdanningsnivåene i FiF-regresjonene er dummyvariabler for videregående, kort høyere utdanning og lang høyere utdanning. Klassifiseringen for utdanningsnivåene bygger på norsk standard for utdanningsgruppering (SSB, 2023b). Grunnskole er definert som utdanning på nivå 0, 1 eller 2. Videregående er definert som utdanning på nivå 3, 4 eller 5. Kort høyere er definert som utdanning på nivå 6, mens lang høyere er definert som utdanning på nivå 7 eller 8. Dummyvariablene for de ulike utdanningsnivåene er generert ved å trekke ut den første verdien

fra *NUDB_BU*. Dummyvariabelen for grunnskole er utelatt fra FiF-regresjonen for å unngå perfekt multikolinearitet, og vil være referansekategori for de resterende utdanningsnivåene.

5.5 Individspesifikke kjennetegn for utvalget og personer som mottar ytelse

Det er essensielt at gruppene i utvalget er så like som mulig, og for å forsikre meg om at gruppene i utvalget er så like som mulig og ta hensyn til ulikheter ser jeg videre på deskriptiv statistikk.

Tabell 5.1 viser gjennomsnittlig deskriptiv statistikk i prosent for kjønn, alder, utdanningsnivå, sivilstand og barn for behandlings- og kontrollgruppen, samt nye uføretrygdde og AAP-mottakere i 2014⁷. Nye mottakere for uføretrygd og AAP er inkludert i tabellen fordi det gir mulighet til å trekke ut deler av behandlings- og kontrollgruppen for å sammenligne de to delene i et spesifikt år. De gjennomsnittlige karakteristikene i tabell 5.1 er beregnet for 2014. Øverst i tabellen ser vi at det er en større andel kvinner i utvalget enn menn, med 66,74 prosent kvinner i behandlingsgruppen og 68,27 prosent kvinner i kontrollgruppen. Vi ser også at det er færre yngre personer, samt flere eldre, i behandlingsgruppen enn i kontrollgruppen. Under utdanningsnivå ser vi at 33,36 prosent av behandlingsgruppen har grunnskole som høyeste fullførte utdanning. I kontrollgruppen er prosenten med grunnskole som høyeste fullførte utdanning noe høyere enn i behandlingsgruppen. Behandlingsgruppen består av flere med videregående som høyeste fullførte utdanningsnivå, enn kontrollgruppen. Kontrollgruppen har i gjennomsnitt høyere utdanningsnivå enn de i behandlingsgruppen. Når det gjelder sivilstatus er det 42,84 prosent i behandlingsgruppen som er gift, mens prosenten i kontrollgruppa er noe lavere. Gjennomsnitt i behandlingsgruppen med barn er 54 prosent, mens i kontrollgruppen er det 57,57 prosent med barn.

Tilsvarende til behandlings- og kontrollgruppen er det flere kvinner enn menn blir mottakere av uføretrygd og AAP. Vi ser at for nye uføretrygdde og AAP-mottakere er den eldre aldersgruppen overrepresentert blant uføretrygdde, slik som i behandlingsgruppen. Dette kan komme av at endringen i alderssammensetningen i befolkningen har påvirket antall personer på uføretrygd, fordi de eldste aldersgruppene utgjør nå en større andel av befolkningen (Bråthen, 2011).

⁷ Tabell A2.1 i appendiks viser deskriptiv statistikk for uføretrygdde og AAP-mottakere i perioden 2012 til 2021

Tabell 5.1 Deskriptiv statistikk for utvalget i 2014 og nye mottakere av uføretrygdde og AAP i 2014 (prosent)

		Behandlings- gruppe (nye 2012-2014)	Kontroll- Gruppe (nye 2012-2014)	Uføretrygd (nye i 2014)	AAP (nye i 2014)
Kjønn					
	Kvinner	66,74	68,27	60,5	57,4
	Menn	33,26	31,73	39,5	42,6
Totalt		100	100	100	100
Alder (år)					
	18-29	9,18	13,03	5,8	15,2
	30-49	47,45	56,45	10,8	19,8
	50-61	43,37	30,52	25,0	23,4
Totalt		100	100	100	100
Utdnivå^a					
	Grunnskole	33,36	34,03	42,5	39,2
	Videregående	43,71	41,12	39,6	39,5
	Kort	19,42	20,71	14,5	16,6
	Lang	2,96	3,91	2,2	3,1
	Ukjent	0,55	0,23	1,2	1,6
Totalt		100	100	100	100
Sivstand^a					
	Gift	42,84	36,91	39,8	37,7
	Ugift	57,16	63,09	60,2	62,3
Totalt		100	100	100	100
Barn					
	Med	54,00	57,57	59,0	67,4
	Uten	46,00	42,43	41,0	32,6
Totalt		100	100	100	100
Antall		73891	71129	27585	39857

Merknad: Tabellen viser gjennomsnittlig karakteristikk på behandlings- og kontrollgruppen i året 2014. ^aHøyeste fullførte utdanningsnivå. ^bSivilstand. I tillegg viser tabellen gjennomsnittlig karakteristikk på nye mottakere av uføretrygd og AAP i 2014. Tallene i tabellen er oppgitt i prosent. Datagrunnlag: Microdata.no.

Prosenten med grunnskole og videregående som høyeste fullførte utdanningsnivå er høyest blant uføretrygdde i forhold til AAP-mottakere. I motsetning til behandlings- og kontrollgruppen er prosentene med grunnskole som høyeste fullførte utdanningsnivå høyere blant uføretrygdde enn AAP-mottakere. For videregående som høyeste fullførte utdanningsnivå er prosentene omtrent likt for uføretrygdde og AAP-mottakere, men det er flere AAP-mottakere med høyt utdanningsnivå enn uføretrygdde. Tilsvarende behandlings- og kontrollgruppen er det flere uføretrygdde som er gift enn AAP-mottakere. I motsetning til

behandlings- og kontrollgruppen er det flere uføretrygdede som har barn enn mottakere av AAP.

5.6 Trender i lønnsinntekt

Tabell 5.2 viser gjennomsnittlige lønnsinntekter for hele behandlingsgruppen og for kun de som er arbeider. Fra kolonne (1) ser man at gjennomsnittlig lønnsinntekt for behandlingsgruppen før reformen var høyere enn etter reformen. Derimot var gjennomsnittlig lønnsinntekter for kontrollgruppen ved intensiv margin høyere etter reformen enn før reformen. I tillegg ser vi at gjennomsnittlig inntekt for kvinner samlet sett og for kvinner i de ulike aldersgruppene i behandlingsgruppen før reformen, var høyere enn for menn samlet sett og for menn i de ulike aldersgruppene i behandlingsgruppen. Vi kan se at nedgangen i gjennomsnittlige lønnsinntekter etter uførereformen for kvinner og menn i behandlingsgruppen er omtrent lik, utenom for aldersgruppen 18-29 år som viser en større nedgang i gjennomsnittlige lønnsinntekter etter reformen for menn enn for kvinner. Samlet sett har de med høy utdanning i behandlingsgruppen har i større grad enn de med høy utdanning reduksjon i sine gjennomsnittlige lønnsinntekter etter reformen. Kolonne (2) i tabell 5.2 viser samlet sett en nedgang i gjennomsnittlige lønnsinntekter for behandlingsgruppen fra før reformen til etter reformen. I motsetning er det en økning i de gjennomsnittlige lønnsinntektene til kontrollgruppen etter reformen. Kolonne (2) viser at menn i behandlingsgruppen samlet sett har større reduksjon i gjennomsnittlige lønnsinntekter etter reformen enn det kvinner har. Tilsvarende kolonne (1) har de med lav utdanning i behandlingsgruppen samlet sett en større reduksjon i sine gjennomsnittlige lønnsinntekter etter reformen enn de med høy utdanning.

Tabell 5.2 Gjennomsnittlige lønnsinntekter for behandlings- og kontrollgruppen før og etter reformen (kroner)

	(1)					(2)				
	Gjennomsnittlig lønnsinntekt uavhengig av arbeid					Gjennomsnittlig lønnsinntekt for de som arbeider (intensiv margin)				
	Behandling		Kontroll		FiF	Behandling		Kontroll		FiF
	Før	Etter	Før	Etter		Før	Etter	Før	Etter	
<u>Samlet</u>										
18-61	41 615	36 836	41 396	82 931	-0,35	161 505	139 552	104 274	190 626	-0,33
18-29	11 327	12 705	17 503	56 254	-0,46	55 816	33 159	59 841	135 676	-0,58
30-49	36 761	33 809	42 277	93 110	-0,38	147 244	133 642	104 583	201 681	-0,33
50-61	47 944	39 940	58 366	74 176	-0,18	181 941	157 265	126 353	186 359	-0,23
<u>Kvinne</u>										
18-61	47 691	43 257	45 928	83 702	-0,30	157 957	144 882	105 369	181 724	-0,27
18-29	12 088	11 040	19 493	53 538	-0,48	62 097	31 452	60 050	124 616	-0,61
30-49	43 315	40 343	46 966	91 640	-0,32	145 787	137 531	106 400	189 467	-0,28
50-61	53 196	46 120	64 054	78 490	-0,15	174 471	159 477	125 789	182 456	-0,20
<u>Menn</u>										
18-61	33 573	28 357	34 587	81 897	-0,45	169 060	129 765	102 408	206 860	-0,42
18-29	10 692	13 935	14 918	59 796	-0,49	50 361	34 295	59 627	151 299	-0,57
30-49	28 185	25 989	34 377	95 699	-0,48	151 089	126 079	100 691	224 494	-0,43
50-61	40 577	31 046	51 085	67 708	-0,24	196 035	155 117	128 235	194 042	-0,28
<u>Høy utd.</u>										
Samlet	80 721	78 640	66 167	143 109	-0,35	208 527	198 095	134 592	248 484	-0,29
Kvinne	89 392	89 875	71 570	145 392	-0,31	201 396	198 723	135 478	241 807	-0,29
Menn	61 666	51 900	52 548	137 437	-0,34	233 679	195 932	132 687	286 666	-0,41
<u>Lav utd.</u>										
Samlet	31 904	27 198	32 296	72 642	-0,42	152 860	128 529	98 081	173 488	-0,32
Kvinne	41 219	36 094	39 168	63 698	-0,27	147 064	131 704	97 565	159 911	-0,26
Menn	37 042	32 083	36 232	67 366	-0,33	162 830	123 614	99 083	194 782	-0,41

Merknad: Gjennomsnittlige lønnsinntekter er oppgitt i kroner før og etter uførereformen for behandlings- og kontrollgruppe. FiF er på log-format og viser gjennomsnittlig prosentvis endring i lønnsinntekter.

Tabell 5.3 viser samlet sett en nedgang i prosentpoeng arbeidsmarkedsdeltakelse for behandlingsgruppen fra før reformen til etter reformen. I motsetning er det en økning i prosentpoeng arbeidsmarkedsdeltakelse for kontrollgruppen etter reformen. Menn i behandlingsgruppen har samlet sett en større reduksjon i prosentpoeng arbeidsmarkedsdeltakelse etter reformen enn det kvinner har. De med lav utdanning i

behandlingsgruppen har samlet sett en større reduksjon i sine gjennomsnittlige lønnsinntekter etter reformen enn de med høy utdanning.

Tabell 5.3 Gjennomsnittlig arbeidsmarkedsdeltakelse for behandlings- og kontrollgruppen før og etter reformen (kroner)

		Gjennomsnittlig arbeidsmarkedsdeltakelse (ekstensiv margin)				
		Behandling		Kontroll		FiF
		Før	Etter	Før	Etter	
<u>Samlet</u>						
	18-61	0,74	0,68	0,59	0,75	-0,22
	18-29	0,37	0,28	0,44	0,67	-0,32
	30-49	0,73	0,67	0,59	0,77	-0,24
	50-61	0,77	0,73	0,65	0,75	-0,14
<u>Kvinner</u>						
	18-61	0,77	0,71	0,61	0,76	-0,21
	18-29	0,43	0,25	0,45	0,67	-0,40
	30-49	0,76	0,70	0,62	0,77	-0,21
	50-61	0,80	0,75	0,68	0,76	-0,13
<u>Menn</u>						
	18-61	0,76	0,61	0,54	0,74	-0,35
	18-29	0,31	0,31	0,42	0,66	-0,24
	30-49	0,67	0,62	0,54	0,76	-0,27
	50-61	0,73	0,69	0,60	0,72	-0,16
<u>Høyutd.</u>						
	Samlet	0,81	0,78	0,67	0,82	-0,18
	Kvinner	0,83	0,79	0,68	0,82	-0,18
	Menn	0,77	0,73	0,61	0,81	-0,24
<u>Lavutd.</u>						
	Samlet	0,72	0,65	0,57	0,73	-0,23
	Kvinner	0,75	0,69	0,59	0,73	-0,20
	Menn	0,66	0,60	0,53	0,72	-0,25

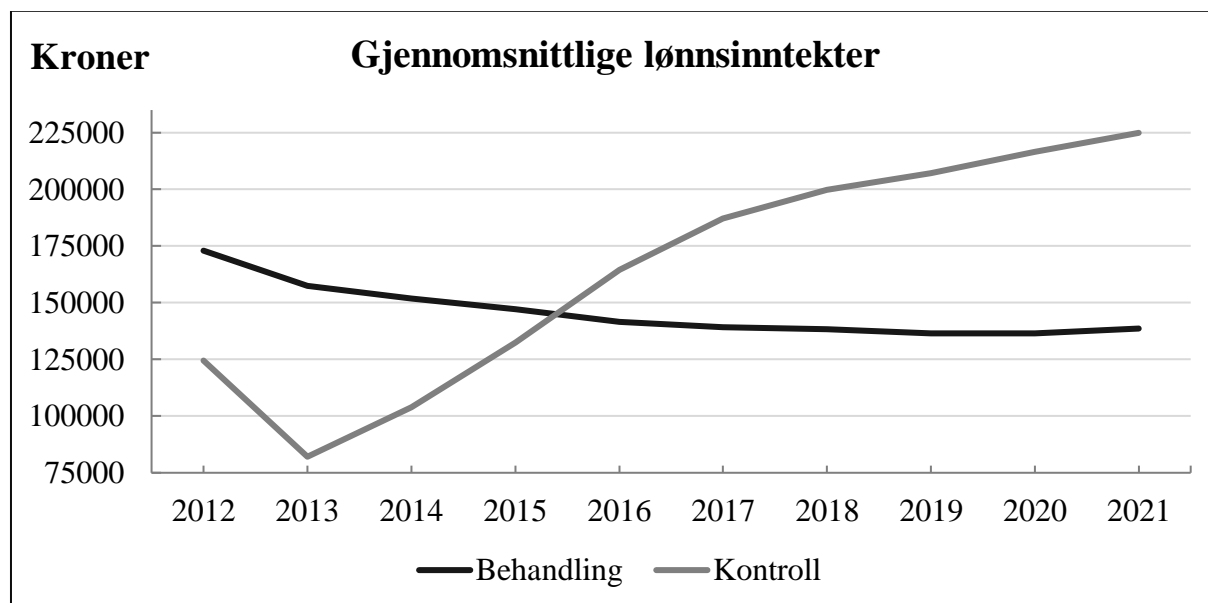
Merknad: Gjennomsnittlig arbeidsmarkedsdeltakelse er oppgitt før og etter uførereformen for behandlings- og kontrollgruppe.

Alle FiF-estimatene i tabell 5.2 og 5.1 er negative, og dermed kan det forventes negative funn i regresjonene videre i oppgaven.

Som nevnt i kapittel 4.1 er antagelsen om felles trender i behandlings- og kontrollgruppen, før behandling finner sted, den viktigste forutsetningen for å identifisere en kausal effekt ved bruk av FiF-metode (Angrist & Pischke, 2009). Dermed presenteres videre trendene i

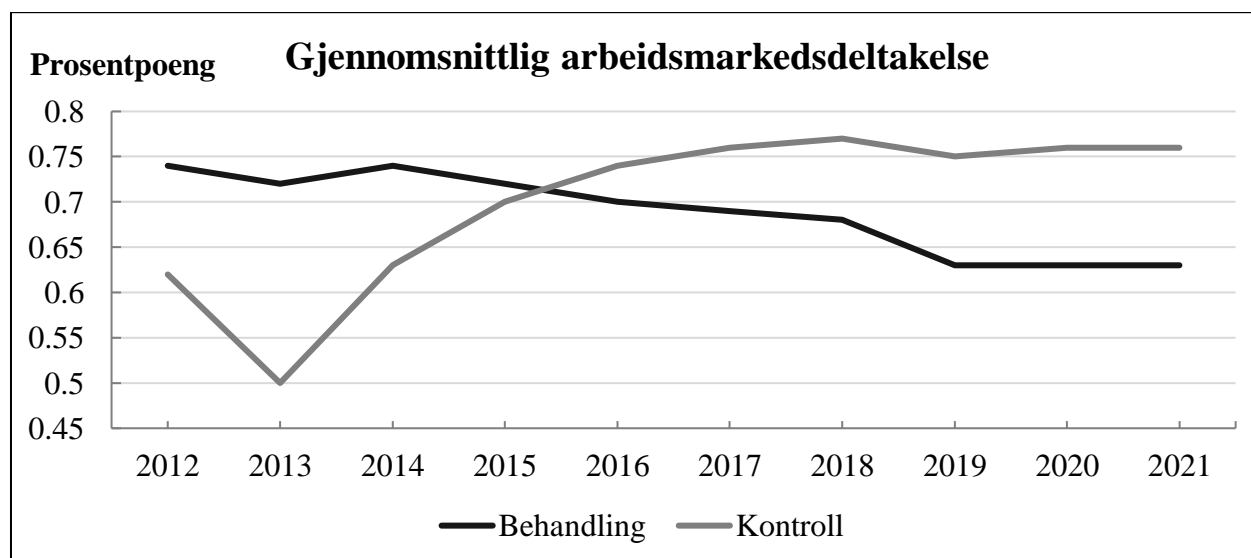
gjennomsnittlige årlige lønnsinntekter for behandlings- og kontrollgruppen i hele observasjonsperioden.

Figur 5.1 Gjennomsnittlige lønnsinntekter for utvalget, 2012-2021

Merknad: Figuren viser utvikling i årlig gjennomsnittlige lønnsinntekter i kroner for behandlings- og kontrollgruppen i observasjonsperioden. Felles trend for utvalget skal leses fram til år 2014, fordi lønnsinntektene oppgitt for 2015 består av det årlige gjennomsnittet av lønnsinntekter for året da behandling alt er inntruffet. Datagrunnlag: Microdata.no.

Figur 5.2 Gjennomsnittlig arbeidsmarkedsdeltakelse for utvalget, 2012-2021

Merknad: Figuren viser utvikling i årlig gjennomsnittlig arbeidsmarkedsdeltakelse i prosentpoeng for behandlings- og kontrollgruppen i observasjonsperioden. Felles trend for utvalget skal leses fram til år 2014, fordi arbeidsmarkedsdeltakelse oppgitt for 2015 består av det årlige gjennomsnittet av arbeidsmarkedsdeltakelse for året da behandling alt er inntruffet. Datagrunnlag: Microdata.no.

I figur 5.1 og 5.2 har jeg presentert utviklingen til behandlings- og kontrollgruppen ved hjelp av data om de årlige gjennomsnittlige lønnsinntektene og gjennomsnittlig arbeidsmarkedsdeltakelse⁸. Trendene i både figur 5.1 og 5.2 viser en større reduksjon i gjennomsnittlige lønnsinntekter og gjennomsnittlig arbeidsmarkedsdeltakelse for kontrollgruppen enn for behandlingsgruppen. Imidlertid antar jeg at trendene før behandling er tilstrekkelige for FiF, fordi trendene er parallelle beveger seg i samme retning før innføringen av reformen.

⁸ Definisjon på arbeidsmarkedsdeltakelse er som gitt i kapittel 6.4.

6 Resultater

I dette kapittelet presenterer jeg de empiriske resultatene fra analysen av de langsiktige effektene på uføretrygdedes arbeidstilbud etter uførereformen i 2015. Jeg begynner med å presentere resultatene fra analysen ved intensiv margin og så presenteres resultatene fra analysen ved ekstensiv margin. For begge marginer har jeg estimert total effekt og effekten for behandlingsgruppen på tvers av alder, utdanning og kjønn.

6.1 Arbeidstilbud ved intensiv margin

Estimatene for totalt intensiv arbeidsmarkedsrespons etter reformen i 2015 er rapportert i tabell 6.1. Kolonne (1) estimerer prosentvis endring i lønnsinntekt for alle i behandlingsgruppen mellom alderen 18 til 61 år i forhold til kontrollgruppen. Kolonne (2), (3) og (4) separerer de totale estimatene i mindre alderskategorier for å undersøke potensiell heterogen respons på tvers av grupper som er kategorisert ved kjønn og alder i forhold til kontrollgruppen. Kolonne (5) og (6) rapporterer estimatene separat for høyt og lavt utdanningsnivå for både menn og kvinner, og begge kjønn samlet.

Alle estimatene på arbeidsmarkedsrespons etter uførereformen er statistisk signifikante for både den totale effekten og undergruppeanalysene. Estimatene indikerer en prosentvis reduksjon i lønnsinntekter for alle gruppene. Den totale estimerte effekten av uførereformen viser en reduksjon på 24,0 prosent i lønnsinntekter. Den totale effekten for kvinner viser en nedgang gjennomsnittlige lønnsinntekter på 21,1 prosent, og en mer negativ effekt på menn med en reduksjon i 30,2 prosent.

Kolonnene (2)-(4) i tabell 6.1 indikerer at den prosentvise negative estimerte effekten på lønnsinntekter etter uførereformen har vært størst for menn i 30-49 års alderen. Menn i 30-49 års alderen har estimert reduksjon i gjennomsnittlige lønnsinntekter på 32,1 prosent. Resultatene indikerer også at kvinner gjennomgående har hatt lavere prosentvis reduksjon i sine gjennomsnittlige lønnsinntekter. Kolonne (4) i tabell 6.1 indikerer at den eldste aldersgruppen har hatt lavere endring i gjennomsnittlige lønnsinntekt etter reformen enn de yngre aldersgruppene.

Fra kolonne (5) og (6) ser vi at uførereformen har ført til en større reduksjon i gjennomsnittlige lønnsinntekter for menn med lav utdanning, enn for menn med høy utdanning. I motsetning

viser de estimerte effektene i kolonne (5) og (6) for kvinner en høyere prosentvis reduksjon i lønnsinntekter for høyt utdannende enn lavt utdannede. Samlet sett er det en prosentvis reduksjon i gjennomsnittlige lønnsinntekter, med en estimert effekt på 20,1 prosent for de med høy utdanning, og 22,2 prosent for de med lav utdanning.

Alt i alt er det en indikasjon til at de økonomiske insentivene gitt ved uførereformen i 2015 har hatt en helhetlig negativ estimert effekt på lønnsinntekt. Den negative estimerte effekten har vært størst for menn i alderen 30-49 år, og for menn med lav utdanning.

Tabell 6.1 Endring i gjennomsnittlige lønnsinntekter (prosent)

	Alder (år)				Utdanningsnivå	
	(1) 18-61	(2) 18-29	(3) 30-49	(4) 50-61	(5) Høy	(6) Lav
Menn						
Estimat:	-0,3023*** (0,0344)	-0,2609*** (0,0263)	-0,3214*** (0,0315)	-0,2009*** (0,0157)	-0,2424*** (0,0219)	-0,2882*** (0,0328)
\bar{Y} før-behandling:	169 060	50 361	151 089	196 035	233 679	162 830
\bar{Y} :	144 910	38 631	135 980	171 589	211 744	138 588
<i>N</i> :	36115	5546	20393	18486	5456	32238
Kvinner						
Estimat:	-0,2118*** (0,0230)	-0,2450*** (0,0242)	-0,1983*** (0,0202)	-0,1366*** (0,0115)	-0,1913*** (0,0182)	-0,1878*** (0,0210)
\bar{Y} før-behandling:	157 957	62 097	145 787	174 471	201 396	147 064
\bar{Y} :	149 807	41 334	140 924	164 161	199 725	137 481
<i>N</i> :	59156	7181	36626	30916	15204	47303
Samlet						
Estimat:	-0,2397*** (0,0267)	-0,2386*** (0,0227)	-0,2336*** (0,0231)	-0,1585*** (0,0131)	-0,2014*** (0,0189)	-0,2217*** (0,0251)
\bar{Y} før-behandling:	161 505	55 816	147 244	181 941	208 527	152 860
\bar{Y} :	147915	39 698	139 166	166 445	202 111	137 748
<i>N</i> :	95271	12727	57019	49402	20660	79541

Merknad: FiF-estimer for intensiv margin med et observasjonsvindu på tre år før reformen og seks år etter reformen. Utfallsvariabelen er på log-format og viser gjennomsnittlig prosentvis endring i lønnsinntekter. Regresjonene for kolonne (1)-(6) er kjørt med fast effekt og kontrollvariabler separat for kvinner, menn og begge kjønn. Klustret standardfeil på fylkesnivå er oppgitt i parentes. \bar{Y} er oppgitt i kroner, og viser gjennomsnittlig lønnsinntekt for de ulike gruppene i observasjonsperioden 2012-2021. \bar{Y} før-behandling er oppgitt i kroner og viser gjennomsnittlig lønnsinntekt før behandling for behandlingsgruppen. *N* viser antallet individer i hver gruppe. * $p < 0.1$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$.

6.2 Arbeidstilbud ved ekstensiv margin

Analysen for ekstensiv margin er rapportert i tabell 6.2, og estimerer prosentpoeng endring i sannsynligheten for at en i behandlingsgruppen har en lønnsinntekt på mer enn kr. 37 000 relativt til kontrollgruppen etter uførereformen.

Alle estimatene på arbeidsmarkedsrespons etter uførereformen er statistisk signifikante for den totale effekten og undergruppeanalysene. Den estimerte totale effekten av uførereformen er en samlet nedgang på 11,2 prosentpoeng i sannsynlighet for arbeidsmarkedsdeltakelse ved ekstensiv margin. Kvinner har en nedgang i sin sannsynlighet for arbeidsmarkedsdeltakelse ved ekstensiv margin på 10,8 prosentpoeng, mens menn har en større nedgang på 12,5 prosentpoeng i sannsynlighet for arbeidsmarkedsdeltakelse

For den yngste aldersgruppen viser den estimerte effekten ved ekstensiv margin en nedgang i 5,4 prosentpoeng for menn. Dette betyr at etter reformen er det en 5,4 prosentpoeng reduksjon i sannsynligheten for at menn i alderen 18-29 år er deltakende i arbeidsmarkedet.. For menn i alderen 30-49 år indikerer estimatet en negativ effekt på 16,3 prosentpoeng i sannsynligheten for å delta i arbeidsmarkedet. Den estimerte effekten viser at det etter reformen samlet sett er en reduksjon på 8,7 prosentpoeng i sannsynligheten for menn i den eldste aldersgruppen å være deltakende i arbeidsmarkedet.

For kvinner i den yngste aldersgruppen viser estimatet en negativ estimert effekt på 10,8 prosentpoeng i sannsynligheten for å være deltakende i arbeidsmarkedet etter reformen. For aldersgruppen 30-49 år er estimert effekt en reduksjon på 11,2 prosentpoeng etter reformen i kvinners sannsynlighet for å være deltakende i arbeidsmarkedet. Den eldste aldersgruppen blant kvinner har en mindre negativ estimert effekt enn de to yngre gruppene, med en reduksjon på 6,9 prosentpoeng for deltakelse i arbeidsmarkedet etter reformen.

Samlet sett for begge kjønn har aldersgruppen 30-49 år negativ estimert effekt for sannsynligheten for å delta i arbeidsmarkedet. Den estimerte effekten for aldersgruppen 30-49 år indikerer en reduksjon på 13,0 prosentpoeng i sannsynligheten for å delta i arbeidsmarkedet etter reformen. Den yngste aldersgruppen har en reduksjon i sannsynligheten for å delta i arbeidsmarkedet på 7,7 prosentpoeng, mens den eldste aldersgruppen har 7,5 prosentpoeng reduksjon i sannsynlighet for arbeidsmarkedsdeltakelse etter reformen.

Tabell 6.2 Endring i gjennomsnittlig arbeidsmarkedsdeltakelse (prosentpoeng)

	Alder (år)				Utdanningsnivå	
	(1) 18-61	(2) 18-29	(3) 30-49	(4) 50-61	(5) Høy	(6) Lav
Menn						
Estimat:	-0,1249*** (0,0069)	-0,0539*** (0,0163)	-0,1632*** (0,0868)	-0,0868*** (0,0103)	-0,1293*** (0,0163)	-0,1149*** (0,0054)
\bar{Y} før-behandling:	0,76	0,31	0,67	0,73	0,77	0,72
\bar{Y} :	0,64	0,31	0,61	0,70	0,75	0,63
<i>N</i> :	36115	5546	20393	18486	5456	32238
Kvinner						
Estimat:	-0,1081*** (0,0101)	-0,1158*** (0,0008)	-0,1117*** (0,0103)	-0,0689*** (0,0063)	-0,0958*** (0,009)	-0,0980*** (0,0093)
\bar{Y} før-behandling:	0,77	0,43	0,76	0,80	0,83	0,75
\bar{Y} :	0,73	0,31	0,72	0,77	0,81	0,71
<i>N</i> :	59156	7181	36626	30916	15204	47303
Samlet						
Estimat:	-0,1124*** (0,0089)	-0,0766*** (0,0116)	-0,1304*** (0,0099)	-0,0755*** (0,0078)	-0,1028*** (0,0107)	-0,1027*** (0,0076)
\bar{Y} før-behandling:	0,74	0,37	0,73	0,77	0,81	0,72
\bar{Y} :	0,70	0,31	0,69	0,75	0,79	0,68
<i>N</i> :	95271	12727	57019	49402	20660	79541

Merknad: FiF-estimater for ekstensiv margin med et observasjonsvindu på tre år før reformen og seks år etter reformen. Utfallsvariabelen er en dummyvariabel og viser prosentpoeng endring i arbeidsmarkedsdeltakelse. Regresjonene for kolonne (1)-(6) er kjørt med fast effekt og kontrollvariabler separat for kvinner, menn og begge kjønn. Klustret standardfeil på fylkesnivå er oppgitt i parentes. \bar{Y} er oppgitt i prosentpoeng, og viser den gjennomsnittlige sannsynligheten de i behandlingsgruppen har for å delta i arbeidsmarkedet i observasjonsperioden 2012-2021. \bar{Y} før-behandling er oppgitt i prosentpoeng og viser den gjennomsnittlige sannsynligheten de i behandlingsgruppen har for å delta i arbeidsmarkedet før reformen. *N* viser antallet individer i hver gruppe. * $p < 0.1$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$.

Menn med lav utdanning har en negativ estimert effekt på 11,5 prosentpoeng i sannsynligheten for å delta i arbeidsmarkedet etter reformen, mens den negative estimerte effekten for menn med høyere utdanning er noe lavere. For kvinner med høy utdanning indikerer den estimerte effekten en 9,6 prosentpoeng reduksjon i sannsynligheten for arbeidsmarkedsdeltakelse etter reformen. Kvinner med lav utdanning har en mindre reduksjon i sannsynligheten for arbeidsmarkedsdeltakelse etter reformen enn kvinner med høy utdanning. Samlet sett for begge kjønn indikerer estimatet en omtrent like stor negativ effekt i sannsynligheten for å være

deltakende i arbeidsmarkedet for de med høy utdanning enn for de med lav utdanning. Den estimerte effekten for de med høy utdanning viser en reduksjon på 10,28 prosentpoeng, mens den estimerte effekten for de med lav utdanning viser en 10,27 prosentpoeng reduksjon i sannsynligheten for arbeidsmarkedsdeltakelse.

Alt i alt er det en indikasjon til at de økonomiske insentivene gitt ved uførereformen i 2015 har hatt en helhetlig negativ estimert effekt i sannsynlighet for arbeidsmarkedsdeltakelse.

6.3 Placebotester

Resultatene fra placeboanalysen er presentert i dette delkapittelet, og placebotesten er foretatt for å vurdere robustheten til resultatene i delkapittel 6.1 og 6.2.

For å utføre placebotesten er tidspunktet for innføringen av uførereformen flyttet fra 2015 til 2014 samtidig som alt annet er holdt likt regresjonsmodellen presentert i kapittel 4.4.

Tabell 6.3 Placebotest for analyse av intensiv margin med reformår 2014 (prosent)

		Alder (år)				Utdanningsnivå	
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
		18-61	18-29	30-49	50-61	Høy	Lav
Menn							
Estimat:		-0,2769*** (0,0448)	-0,2128*** (0,0372)	-0,2437*** (0,0404)	-0,1970*** (0,0211)	-0,1932*** (0,0310)	-0,2570*** (0,0406)
N:		36115	5546	20393	18486	5456	32238
Kvinner							
Estimat:		-0,1476*** (0,0291)	-0,2178*** (0,0252)	-0,1268*** (0,0252)	-0,0990*** (0,0153)	-0,1282*** (0,0306)	-0,1409*** (0,0272)
N:		59156	7181	36626	30916	15204	47303
Samlet							
Estimat:		-0,1816*** (0,0326)	-0,2037*** (0,0338)	-0,1607*** (0,029)	-0,1335*** (0,0174)	-0,1418*** (0,0305)	-0,1815*** (0,0320)
N:		95271	12727	57019	49402	20660	79541

Merknad: Tabellen viser estimater fra placebotest for intensiv margin med året for reform satt til 2014. *p<0.1, **p<0.05, ***p<0.01.

**Tabell 6.4 Placebotest for analyse av ekstensiv margin med reformår 2014
(prosentpoeng)**

		Alder (år)				Utdanningsnivå	
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
		18-61	18-29	30-49	50-61	Høy	Lav
Menn	Estimat:	-0,1287***	-0,0890***	-0,1382***	-0,0834***	-0,0996***	-0,1214***
		(0,0176)	(0,0002)	(0,0198)	(0,0133)	(0,0208)	(0,0159)
	N:	36115	5546	20393	18486	5456	32238
Kvinner	Estimat:	-0,0918***	-0,1512***	-0,0873***	-0,0454***	-0,0642***	-0,0841***
		(0,0159)	(0,0153)	(0,0146)	(0,0068)	(0,0156)	(0,0143)
	N:	59156	7181	36626	30916	15204	47303
	Estimat:	-0,1033***	-0,1148***	-0,1022***	-0,0589***	-0,0717***	-0,0968***
		(0,1033)	(0,0057)	(0,0158)	(0,0091)	(0,0166)	(0,0147)
	N:	95271	12727	57019	49402	20660	79541

Merknad: Tabellen viser estimater fra placebotest for ekstensiv margin med år for reform satt til 2014. *p<0.1, **p<0.05, ***p<0.01.

Resultatene fra placebotestene i tabell 6.3 og 6.4 er alle statistisk signifikante, og indikerer at de estimerte effektene i tabell 6.1 og 6.2 ikke kan tolkes kausalt.

7 Diskusjon

Formålet med oppgaven var å gi innsikt i de langsiktige effektene på arbeidstilbudet til de uføretrygdene etter uførereformen i 2015, samt å øke forståelsen av endringer i økonomiske insentiver ved uførereformen og dermed forbedre utforming av trygdesystemet. I tillegg hadde oppgaven som formål å supplere litteraturen om effekter av uførereformer.

Før 2015 var inntektsgrensen høyere og de uføretrygdene kunne ha lønnsinntekt opp til 1G uten avkortning i uføretrygden, men etter at de oppnådde en arbeidsinntekt på 1G så ble uføretrygden kraftig avkortet. Dermed hadde de mulighet til å øke sin arbeidsinntekt opp til 1G uten påvirkning på hverken uføretrygd eller lønnsinntekt. Denne effekten kan ses på som en sterk substitusjonseffekt, fordi en høyere inntektsgrense kan ha gjort det mer attraktivt å arbeide mer opp til 1G uten innvirkning på uføretrygden. Etter 2015 er det ingen kraftige avkortninger i uføretrygden dersom den uføretrygdene har arbeidsinntekt over inntektsgrensen, 0.4G, men en gradvis reduksjon i trygdeutbetaling mot arbeidsinntekt over inntektsgrensen. I teorien vil de uføretrygdene etter reformen samlet sett ha høyere inntekt dersom de velger å arbeide. Allikevel viser resultatene i kapittel 6 en nedgang i arbeidsmarkedsdeltakelse ved både intensiv og ekstensiv margin blant uføretrygdene etter uførereformen i 2015, og at uførereformen ikke har hatt den intenderte effekten. Nedgangen i prosentvis arbeidsmarkedsdeltakelse kan indikere at inntektseffekten dominerer substitusjonseffekten. Når de uføretrygdene etter reformen står overfor en potensiell reduksjon i uføretrygden ved overstigning av inntektsgrensen, så kan dette innebære at de krever høyere lønn for å være villig til å arbeide. Dermed kan det hende at reservasjonslønnen har økt som følge av uførereformen i 2015.

Analysene ved intensiv og ekstensiv margin viser en generelt negativ effekt på lønnsinntekter og sannsynlighet for arbeidsmarkedsdeltakelse blant de uføretrygdene, og effekten er ikke i samsvar med eksisterende litteratur på feltet. For det første viser funnene fra analysen en sterk negativ arbeidsmarkedsrespons blant menn i aldersgruppen 30-49 år og menn med lav utdanning. I tillegg indikerer resultatene fra denne analysen at gjennomsnittlig effekt er signifikant negativ, i motsetning til Kostøl og Mogstad (2014) som fant en økning i ekstensivt arbeidstilbud, målt som sannsynligheten for å ha inntekt over inntektsgrensen før reformen. Campolieti og Riddell (2012) fant at en økning i inntektsgrensen førte til en positiv effekt på arbeidsmarkedsdeltakelse blant uføretrygdene. Reformen Campolieti og Riddell (2012) undersøkte er en motsetning av uførereformen studert i denne analysen, fordi uførereformen i

2015 satte ned inntektsgrensen. De fant at en høyere inntektsgrense hadde signifikant positiv effekt på arbeidsmarkedsdeltakelse. Kostøl og Myhre (2020) finner, i samsvar med denne analysen, en reduksjon i arbeidsinnsats blant flere av de som allerede jobbet grunnet lavere inntektsgrense etter uførereformen. Dette kan tyde på at en lavere inntektsgrense gir svakere økonomiske insentiver til å øke arbeidstilbudet, mens en høyere inntektsgrense gir sterke økonomiske insentiver.

I motsetning til Alne (2018) som fant at unge menn i aldersgruppen 18-29 år hadde økt sannsynlighet for å arbeide med 3 prosentpoeng etter reformen, så viser funnene fra denne analysen at de hadde en nedgang i sannsynlighet for å arbeide på 12,5 prosentpoeng. I tillegg fant Alne (2018) en 0,6 prosentpoeng økning i sannsynligheten for å arbeide for menn i aldergruppen 30-49 år, mens resultatene fra denne analysen indikerer en nedgang i sannsynlighet på 53,9 prosentpoeng for denne gruppen. De estimerte effektene i denne analysen indikerer en nedgang i sannsynligheten for arbeidsdeltakelse blant menn og for personer med høy utdanning. Denne estimerte effekten er forskjellig fra Kostøl og Mogstad (2014) som finner at den sterkeste responsen på insentiver til å øke arbeidsinntekt var blant menn og personer med høy utdanning. Tilsvarende Kostøl og Mogstad (2014) fant Kostøl og Myhre (2020), i motsetning til denne analysen, at personer med høy utdanning responderer mest til de økonomiske insentivene gitt ved uførereformen i 2015.

Placebotesten i tabell 6.3 og 6.4 viser statistisk signifikante estimater for alle de estimerte effektene i tabell 6.1 og tabell 6.2. Denne placebotesten flytter behandlingstidspunkt ett år fram, og inneholder dermed også årene etter innføringen av uførereformen. Dermed kan denne placebotesten feilaktig indikere statistisk signifikante estimater. En korrekt implementering av en placebotest ville vært å flytte behandlingstidspunkt til en periode som ikke inneholder årene etter reformen. Dette kan gjøres ved å begrense analysen til perioden frem til 2015, eksempelvis ved å definere gruppene på samme måte som i den opprinnelige analysen, men ved å se på perioden 2007 fram til 2015 og lage et behandlingstidspunkt i 2011. Dermed kan man kontrollere om det er forskjell i de to gruppene uavhengig av reformen.

I kapittel 5.6 har jeg antatt at trenden i behandlings- og kontrollgruppen er felles. Allikevel hadde det vært ønskelig å inkludere en trendjustering i FiF-modellen for å løse antagelsen om felles trender. Trendjusteringen fjerner en potensiell kilde til skjevhet i analysen som tester for heterogene responser i en rekke undergrupper (Alne, 2018). For å inkludere en trendjustering

legger man inn en tidstrend som kontrollerer for forskjellen i trend, og effekten man får er betinget på at trenden er kontrollert vekk. I microdata.no vil man få kunne få 100% lik varians for variabelen for periode før og etter reformen sammenliknet med dummyleddene knyttet til årene fra og med tidspunkt for innføringen av reformen (Pedersen, 2023b). Koeffisientestimatene for de involverte variablene vil dermed bli feil (Pedersen, 2023b). Dermed har jeg ikke foretatt en trendjustering av FiF-modellen.

Kontrollgruppen jeg bruker i analysen er mottakere av AAP, og selv om dette er en gruppe med nedsatt arbeidsevne er det ikke en ideell kontrollgruppe for mottakere av uføretrygd. AAP er en midlertidig ordning for personer som har fått nedsatt sin arbeidsevne, mens uføretrygd er en varig ytelse. Bound (1989) foreslo at de som får avslag på uføretrygd former en naturlig kontrollgruppe for mottakere av uføretrygd. Det ville vært ideelt å bruke avviste uføresøkere framfor AAP-mottakere som kontrollgruppe, men dette hadde jeg ikke tilgjengelig data på i microdata.no. En annen kontrollgruppe for uføretrygdede i analysen min kunne vært de som blir uføretrygdet i 2018, men som ikke er uføretrygdet i 2015-2017. Dette kan gjøres ved å definere en kontrollgruppe før 2015 med individer som blir uføretrygdede i 2018. Kontrollgruppen vil da mest sannsynlig bestå av individer med nedsatt arbeidsevne i observasjonsperioden før 2018, fordi man vet at disse på sikt blir uføretrygdet. Dermed kan nye uføretrygdede i 2018 danne en god kontrollgruppe for behandlingsgruppen i analysen.

9 Konklusjon

Innføringen av uførereformen i 2015 hadde til hensikt å gi de uføretrygdede økonomiske insentiver til å øke arbeidstilbudet. I denne oppgaven har jeg undersøkt de langsiktige effektene for uføretrygdedes arbeidstilbud etter uførereformen ved intensiv og ekstensiv margin. Det er viktig å undersøke effektene av uførereformen i 2015 for å gjøre fremtidige trygdereformer mer effektive. Oppgaven bidrar med å supplere litteratur om effekter av økonomiske insentiver gitt ved uførereformen.

Resultatene fra analysen viser statistisk signifikante negative effekter ved både intensiv og ekstensiv margin. Funnene ved intensiv margin viser at menn i størst grad har respondert negativt til de økonomiske insentivene gitt ved uførereformen i 2015, noe som er forskjellig fra flere funn i tidligere litteratur om effekter av økonomiske insentiver gitt ved uførereformer. Tidligere undersøkelser viser at økonomiske insentiver gitt ved uførereformer i stor grad har hatt positiv effekt på arbeidstilbudet til menn. I motsetning til funnene i denne analysen fant Kostøl og Mogstad (2014) og Kostøl og Myhre (2020) sterk respons blant personer med høy utdanning på økonomiske insentiver, gitt ved uførereformer, til å øke sin arbeidsinntekt. Alt i alt indikerer funnene i denne analysen at uføretrygdede etter reformen har hatt reduksjon i arbeidstilbudet.

Det vil være nødvendig med videre forskning av effektene ved uførereformen i 2015 for å avdekke mønstre som kan endre seg over tid og gi en mer helhetlig forståelse av de økonomiske insentivene som påvirker arbeidstilbudet til de uføretrygdede. Videre forskning på de langsiktige effektene av uførereformen i 2015 kan gjøres ved å bruke en mer sammenlignbar kontrollgruppe enn det som er brukt i denne analysen. I tillegg kan det være nyttig å undersøke de langsiktige effektene av reformen ved å foreta en trendjustering av FiF-modellen, samt teste robusthet for FiF-modellen ved å analysere en periode som ikke inneholder tidspunkt for reformen.

Samlet sett bidrar funnene fra denne analysen til økt forståelse av hvordan endringer i de økonomiske insentivene påvirker arbeidstilbudet blant uføretrygdede. Resultatene avviker noe fra tidligere forskning, men dette understreker betydningen av videre forskning på dette området for å lære hvordan trygdesystemer kan forberedes.

10 Referanser

- Aakvik, A., Bjorvatn, A., Holmås, T. H., & Steckmest, E. (2001). *Endringer i regler for uføre- og alderspensjonister: hvordan påvirkes arbeidstilbudet for disse gruppene?* (SNF-rapport nr.19/01). Samfunns- og næringslivsforsikring. https://snf.no/media/lreh1sge/r19_01.pdf
- Abadie, A. (2018). Difference-in-Difference Estimators. I Macmillian Publishers Ltd (Red.), *The New Palgrave Dictionary of Economics* (3 utg., s. 2869-2872). Palgrave Macmillan.
- Alne, R. (2018). *Economic Incentives, Disability Insurance and Labor Supply* (No. 02/18). Universitetet i Bergen. https://www.uib.no/sites/www.uib.no/files/attachments/wp_02-18.pdf
- Angrist, J. D., & Pischke, J.S. (2009). *Mostly Harmless Econometrics*. Princeton university press.
- Borjas, G. J. (2013). *Labor Economics* (6 ed.). McGraw-Hill Irwin.
- Bound, J. (1989). The Health and Earnings of Rejected Disability Insurance Applicants. *The American Economic Review*, 79(3), 482-503. <https://www.jstor.org/stable/1806858>
- Bråthen, M. (2011). *Uførepensjonisters tilknytning til arbeidslivet* (NAV-rapport nr.2-2011). NAV. https://www.nav.no/_attachment/download/a8fef980-81ef-41f5-8b7f-238830321790:0205971016623a3b760c3dc1f13d038c87f63f7d/nav-rapport-nr.2-2011-uforepensjonisters-tilknytning-til-arbeidsmarkedet.pdf
- Campolieti, M., & Riddell, C. (2012). Disability policy and the labor market: Evidence from a natural experiment in Canada, 1998–2006. *Journal of Public Economics*, 96(3-4), 306-316. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2011.09.001>
- Folketrygdløven. (1997). *Lov om folketrygd* (LOV-1997-02-28-19). Lovdata. <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1997-02-28-19>
- Hulleigie, P., & Koning, P. (2018). How disability insurance reforms change the consequences of health shocks on income and employment. *Journal of Health Economics*, 62, 134-146. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jhealeco.2018.09.004>

Kostøl, A. R., & Mogstad, M. (2014). How Financial Incentives Induce Disability Insurance Recipients to Return to Work. *American Economic Review*, 104(2), 624-655.

<https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/aer.104.2.624>

Kostøl, A. R., & Myhre, A. S. (2020). *Forskningsrapport: Informasjon og økonomiske intensiv i ny uføretrygd*. NAV.

Microdata.no. (2023). *Variabeloversikt*.

<https://microdata.no/discovery/variables?sortBy=NAME&sortType=ASC>

NAV. (2014). *Årsrapport 2014 Arbeids- og velferdsdirektoratet*.

https://www.nav.no/_attachment/inline/bb396e02-a59f-4ed4-b6aa-6f4ee1ee8a22:d6304522cfd8b257c5a2becdb36884e3b728f46a/arsrapport-2014.pdf

NAV. (2023a, 09.05.2023). *Uføretrygd*. <https://www.nav.no/uforetrygd>

NAV. (2023b, 11.05.2023). *Arbeidsavklaringspenger (AAP)*. <https://www.nav.no/aap>

Narvland, R. (2019). *Folketrygdloven med kommentarer*. (2. utg.). Gyldendal.

NOU 2021: 2. (2021). *Kompetanse, aktivitet og inntektssikring: Tiltak for økt sysselsetting*.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/2943e48dbf4544b8b5f456c850dcccbe/no/pdfs/nou202120210002000dddpdfs.pdf>

Pedersen, T. (2023a). *Brukermanual for microdata.no*. Microdata.no. <https://www.microdata.no/wp-content/uploads/2023/02/brukermanual-no.pdf>

Pedersen, T. (2023b). Nye analysefunksjonaliteter: Diff-in-diff og «pooled» panelregresjon.

<https://www.microdata.no/nye-analysefunksjonaliteter-diff-in-diff-og-pooled-panelregresjon/>

Sikt. (u.å.). *Microdata.no - registerdata uten å søke*. <https://sikt.no/tjenester/microdata>

SSB. (2023a, 10. mai). *Konsumprisindeksen*. <https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/konsumpriser/statistikk/konsumprisindeksen>

SSB. (2023b). *Standard for utdanningsgruppering (NUS)*.
<https://www.ssb.no/klasse/klassifikasjoner/36>

Verbeek, M. (2017). *A Guide to Modern Econometrics* (5. utg.). Wiley Custom.

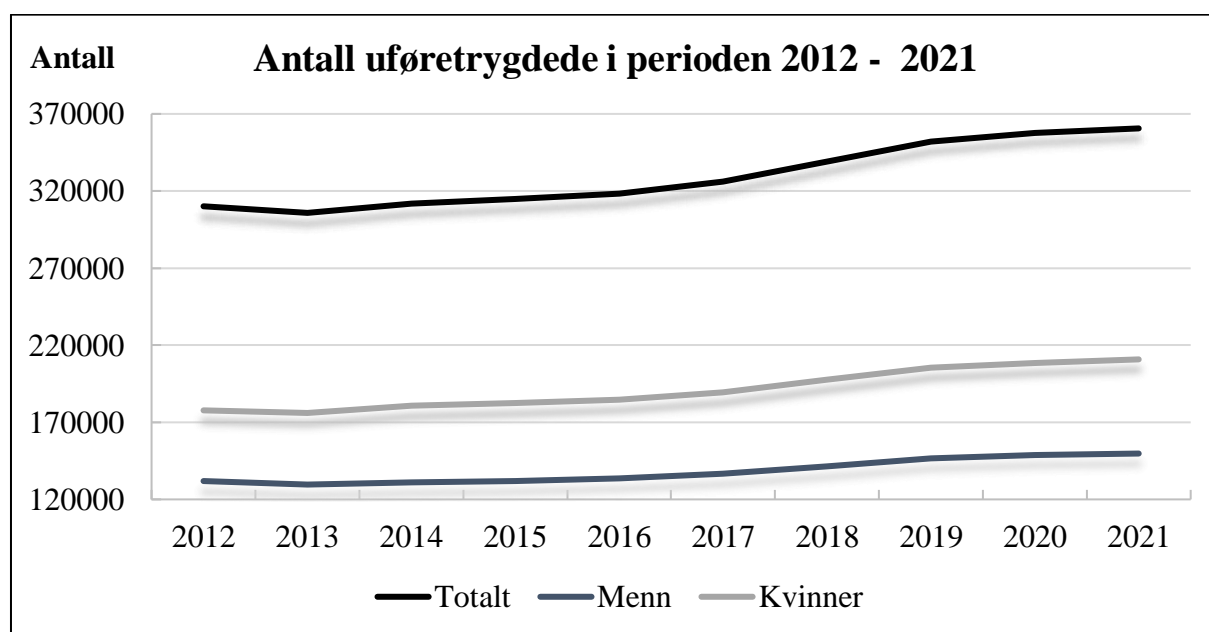
Weathers II, R. R., & Hemmeter, J. (2011). The impact of changing financial work incentives on the earnings of Social Security Disability Insurance (SSDI) beneficiaries. *Journal of Policy Analysis and Management*, 30(4), 708-728. <https://doi.org/https://doi.org/10.1002/pam.20611>

Appendiks

A1 Utvikling i antall uføretrygdede og nye mottakere av uføretrygd

Endringen i alderssammensetningen i befolkningen har påvirket antall personer på uføretrygd. Figur A1 illustrerer utviklingen i antall mottakere av uføretrygd i løpet av observasjonsperioden. Vi ser at det er en vekst i antall personer som mottar uføretrygd. Veksten i figur A1.1 kan delvis skyldes en aldrende befolkning og en økning i forventet levealder kan bidra til økt forekomst av uførhet (Bråthen, 2011). Figuren viser at antallet kvinner som mottar uføretrygd er høyere enn menn, men veksten i disse to gruppene har vært omtrent parallell i årene 2012 til 2021.

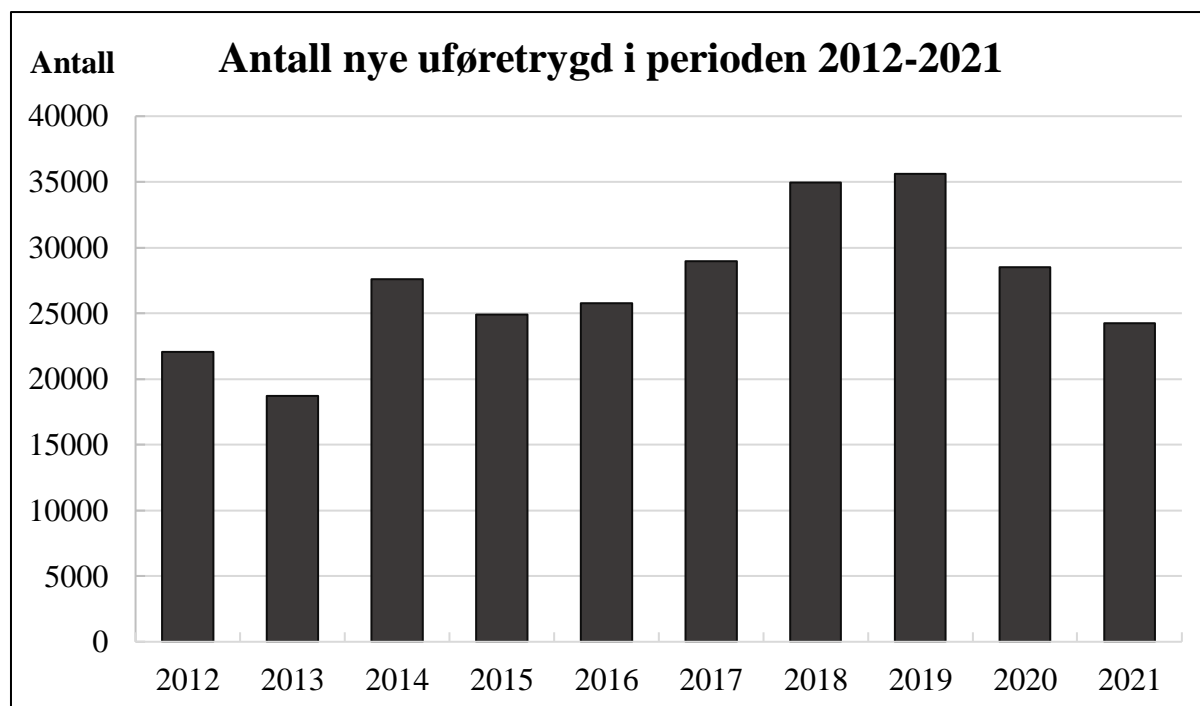
Figur A1.1 Antall uføretrygdede i perioden 2012 - 2021

Merknad: Figur viser utviklingen i antall uføretrygdede i årene 2012 til og med 2021. De ulike gruppene består av totalt antall mottakere samlet sett, samt totalt antall uføretrygdede menn og kvinner hvert år. Datagrunnlag: microdata.no og egne beregninger.

Figur A1.1 illustrerer antall nye mottakere av uføretrygd i perioden 2012 til 2021. Ut fra figuren ser vi at det har vært vekst i antall nye mottakere av uføretrygd fra og med 2015 til 2019. Etter 2019 ser det ut til at vekten i antall nye mottakere av uføretrygd avtar.

Figur A1.2 Nye mottakere av uføretrygd i perioden 2012-2021

Merknad: Figuren viser utviklingen i antall nye mottakere av uføretrygdde i årene 2012 til og med 2021. Datagrunnlag: microdata.no og egne beregninger.

A2 Deskriptiv statistikk for mottakere av uføretrygd og AAP

Tabell A2.1 Deskriptiv statistikk for mottakere av uføretrygd og AAP i perioden 2012 til 2021 (prosent)

	2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021	
	Ufør	AAP	Ufør	AAP	Ufør	AAP	Ufør	AAP	Ufør	AAP	Ufør	AAP	Ufør	AAP	Ufør	AAP	Ufør	AAP	Ufør	AAP
Kjønn																				
Kvinner	56,77	59,64	57,10	59,79	57,66	50,30	57,64	59,55	57,68	59,41	57,73	59,69	57,97	59,94	58,11	59,91	58,19	59,54	58,34	59,89
Menn	43,23	40,36	42,90	40,21	42,34	50,70	42,36	40,95	42,32	40,59	42,17	40,31	42,03	40,06	41,89	40,09	41,81	42,36	41,66	40,12
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Alder																				
18-25	5,53	10,45	3,05	10,45	2,98	11,45	3,18	12,07	3,39	12,28	3,54	12,22	3,75	12,42	3,84	13,29	3,88	13,17	3,82	12,56
26-35	7,19	21,37	7,06	20,86	7,14	20,72	7,61	21,32	8,15	21,85	8,73	22,34	9,54	22,52	10,39	23,19	11,00	23,48	11,47	23,41
36-45	19,41	30,38	18,08	28,71	17,42	26,59	17,41	25,92	17,39	25,51	17,41	25,05	17,65	24,63	17,88	24,01	17,85	23,98	17,99	23,95
46-55	41,48	28,72	39,68	28,56	37,03	27,31	37,41	27,17	37,18	27,18	37,29	27,36	37,17	27,16	36,80	26,54	36,46	26,31	35,97	26,33
56-61	26,39	9,08	32,13	11,42	35,43	13,93	34,39	13,52	33,89	13,18	33,03	13,03	31,89	13,27	31,09	12,97	30,81	13,06	30,75	13,75
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Utd^a																				
Grunnskole	48,87	41,81	48,19	41,52	47,50	41,01	47,81	40,98	48,05	40,38	48,21	39,73	48,28	38,36	48,20	38,19	48,08	37,94	45,85	35,72
Videregående	36,61	38,97	37,05	38,63	37,35	38,48	36,77	37,87	36,22	37,86	35,68	37,85	35,21	37,79	34,76	37,11	34,47	36,91	33,79	31,64
Kort høyere	10,15	15,54	10,52	16,02	11,03	16,42	11,28	16,78	11,54	17,09	11,85	17,53	12,25	18,54	12,75	18,96	13,08	19,02	12,82	15,20
Lang høyere	1,26	2,33	1,32	2,49	1,44	2,72	1,48	2,95	1,53	3,22	1,63	3,45	1,77	3,86	1,92	4,18	2,04	4,30	1,88	3,17
Ukjent	3,11	1,35	2,92	1,34	2,68	1,37	2,66	1,42	2,66	1,45	2,63	1,44	2,49	1,45	2,37	1,56	2,33	1,83	5,66	14,27
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Sivstand^b																				
Gift	36,15	33,99	36,49	33,92	36,61	33,70	35,86	32,84	34,97	32,22	34,19	31,97	43,39	31,96	32,78	31,45	32,00	31,30	31,41	31,20
Ugift	63,85	66,01	63,51	66,08	63,39	66,30	64,14	67,16	65,03	67,78	65,81	68,03	56,61	68,04	67,22	68,55	68,00	68,70	68,59	68,80
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Familie																				
Med barn	39,00	58,11	38,11	57,01	35,91	54,35	36,68	54,55	37,18	54,58	37,59	54,45	38,51	54,31	39,08	54,06	39,09	53,57	39,02	53,08
Uten barn	61,00	41,89	61,89	42,99	64,09	45,65	63,31	45,45	62,82	45,42	62,41	45,55	61,49	45,69	60,92	45,94	60,91	46,43	60,98	46,92
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	179887	153094	196297	150429	221462	140967	226560	139080	231497	136004	239687	130683	251953	115973	264923	107823	270505	116577	272668	123537

Merknad: Tabellen viser gjennomsnittlig karakteristikk for uføretrygdede og mottakere av AAP i perioden 2012 til 2021. ^aHøyeste fullførte utdanningsnivå. ^bSivilstand. Tallene i tabellen er oppgitt i prosent. Datagrunnlag: microdata.no og egne beregninger.